

บทที่ 4

ข้อมูลพื้นฐาน

งานวิจัยเรื่อง “กระบวนการเรียนรู้ผ่านการสร้างสรรค์ละครเพื่อพัฒนาวิถีประชาธิปไตยของเยาวชน” มีกลุ่มเป้าหมายที่แบ่งตามลักษณะการบริหารอำนาจ 3 รูปแบบ คือ แนวตั้ง แนวราบ และแนวผสมผสาน โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นตัวแทนในการสร้างสรรค์ละครเพื่อพัฒนาวิถีประชาธิปไตย คือ 1)แนวตั้ง คือ กลุ่มละครในโรงเรียนเอกชนรายหนึ่งในกรุงเทพมหานคร 2)แนวราบ คือ กลุ่มละครในชมรมศิลปะการแสดง ในมหาวิทยาลัยทางภาคเหนือ และ 3)แนวผสมผสาน คือ กลุ่มละครอิสระ ที่ทำงานในพื้นที่ภาคใต้ ภายใต้การสนับสนุนจากกลุ่มละครอาชีพ มูลนิธิสื่อชาวบ้าน มะขามป้อม โดยแต่ละกลุ่มนั้นมีข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็น 2 รูปแบบ คือ 1)ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่ม และ 2)ข้อมูลพื้นฐานเชิงอำนาจของกลุ่ม ซึ่งจะแบ่งเป็นปัจจัยที่นำมาซึ่งวิถีประชาธิปไตยของเยาวชน ได้แก่ คน ความคิด พื้นที่ เทคโนโลยี และการบริหารจัดการอำนาจภายในกลุ่ม โดยแบ่งเป็น 2 ตอนต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของกลุ่ม

กลุ่มเยาวชนผู้สร้างสรรค์ละครประกอบไปด้วย 3 กลุ่ม คือ

1.กลุ่มละครในโรงเรียนเอกชนรายหนึ่งในกรุงเทพมหานคร

1.1 การก่อตั้งกลุ่มและจำนวนสมาชิกในกลุ่ม

เป็นกลุ่มละครในโรงเรียนเอกชนรายหนึ่งในกรุงเทพมหานคร เป็นกลุ่มนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 2 ห้องเรียน ที่ได้รับมอบหมายให้สร้างสรรค์ละครเพื่อปิดโครงการในหัวข้อภาวะผู้นำ (Leadership) ของภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2554 โดยนักเรียนที่ได้รับมอบหมายให้สร้างสรรค์ละครนี้มีจำนวน 10-15 คน

1.2 เหตุผลในการสร้างสรรค์ละคร

ในเบื้องต้น นักเรียนทั้งระดับชั้นได้เสนอวิธีการปิดโครงการที่หลากหลาย ทั้งละครพูด ละครเพลง เกมสไลซ์¹ แต่เมื่อมีการออกเสียงเพื่อแสดงความเห็นและตัดสินใจในการเลือกประเภทของการแสดงที่จะใช้ในการปิดโครงการ ผลที่ได้คือนักเรียนส่วนใหญ่เลือกละครเพลง กลุ่มที่ได้เสนอความคิดนี้จึงเป็นกลุ่มที่ต้องรับผิดชอบทำละครเพลงในท้ายที่สุด ขณะที่กลุ่มอื่น ๆ มีหน้าที่ทำงานพิพิธภัณฑน์ไอคอลล'หน้าโรงละคร ทำงานแฟร์² เพื่อหารายได้ในการเดินทางไปบริจาคสิ่งของและทำกิจกรรมกับโรงเรียนที่ขาดแคลนในจังหวัดอยุธยา โดยมีครูประจำโครงการ 3 ท่านเป็นผู้รับผิดชอบและควบคุมงานของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และมีครู 1 ท่านที่รับผิดชอบ ควบคุมงาน และดูแลการสร้างสรรค์ละครนี้

1.3 ประสบการณ์ในการสร้างสรรค์ละคร

นักเรียนบางคนเคยสร้างสรรค์ละครมาก่อนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 บางคนเคยทำมาแล้วหลายครั้ง บางคนเคยดูละคร แต่ส่วนใหญ่ไม่เคยสร้างสรรค์ละครมาก่อน

1.4 ระยะเวลาในการสร้างสรรค์ละคร

เนื่องจากกิจกรรมการสร้างสรรค์ละครเป็นส่วนหนึ่งของการปิดโครงการภาวะผู้นำ ยังมีกิจกรรมส่วนอื่นๆดังที่ได้กล่าวมาแล้ว จึงทำให้มีระยะเวลาในการสร้างสรรค์ละครไม่นานนัก คือประมาณ 1 เดือน โดยแบ่งเป็นขั้นตอนของเตรียมงานราว 20 วัน จัดแสดงเพียงรอบเดียว ใน 1 วัน และประเมินผลประมาณ 7 วัน

1.5 ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างสรรค์ละคร

¹ พิพิธภัณฑน์ไอคอลล' หมายถึง กิจกรรมที่เยาวชนแต่งตัวเป็นผู้นำคนสำคัญของโลก ยินตามจุดต่างๆเพื่อสร้างบรรยากาศและในแหล่งเรียนรู้ลักษณะของผู้นำต่างๆ อยู่บริเวณหน้าห้องละคร (Drama Room)

² แฟร์ หมายถึง กิจกรรมหารายได้เพื่อนำเงินที่ได้ไปช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส โดยงานแฟร์ที่เยาวชนจัดนั้นเน้นการจัดงานวัดแบบไทย และเปิดตู้มเกมส์ต่างๆเพื่อหารายได้

ปัญหาที่พบมากในการสร้างสรรค์ละครนี้คือเรื่อง เวลาในการซ้อม เนื่องจากโรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนที่ผลการเรียนของนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับดี (เห็นได้จากนักเรียนที่รับหน้าที่เป็นผู้ช่วยผู้กำกับการแสดง ปัจจุบันคือ พ.ศ.2556 นักเรียนคนนี้ได้รับการคัดเลือกให้ได้ทุนเล่าเรียนหลวง (King's Scholarship) เพื่อไปศึกษาต่อในต่างประเทศ ทั้งระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก) อีกทั้งครอบครัวของนักเรียนเหล่านี้ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในจังหวัดกรุงเทพมหานครและมีฐานะค่อนข้างดีถึงดีมาก จำนวนสมาชิกในกลุ่มที่รับผิดชอบในการสร้างสรรค์ละครนี้ก็มีลูกหลานของผู้มีหน้าตาทางสังคมจำนวนมาก จึงทำให้เด็กเหล่านี้ถูกคาดหวังจากครอบครัวให้มีภาระหน้าที่ในการรับผิดชอบส่วนอื่นๆ ในชีวิตที่นอกเหนือไปจากการเข้าเรียนและร่วมกิจกรรมในโรงเรียนด้วย อาทิ การเรียนพิเศษตอนเย็นในวันธรรมดาและวันหยุด การเดินทางท่องเที่ยว พบญาติ และใช้เวลากับครอบครัวในวันหยุด เป็นต้น จึงทำให้ภาระงานที่นักเรียนมีในแต่ละวัน และแต่ละสัปดาห์ มีจำนวนมาก จึงทำให้เวลาในการซ้อมในแต่ละวันค่อนข้างน้อยและไม่สามารถซ้อมทุกวันได้

1.6 วิธีการแก้ไขปัญหา

ต้องอาศัยอาจารย์ที่ปรึกษาโครงการเป็นผู้ควบคุมและนัดหมายวันที่ส่งความคืบหน้าการแสดง จึงทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการซ้อมละครและสร้างสรรค์ละครกันมากยิ่งขึ้น

1.7 สถานะและการดำรงอยู่ของกลุ่ม

เมื่อเสร็จสิ้นการแสดงและการสรุปโครงการภาวะผู้นำแล้ว กลุ่มละครที่รวมตัวกันในโครงการนี้จึงสลายไป และเมื่อผู้เรียนรู้ชั้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก็จะมีการรวมกลุ่มกันขึ้นใหม่ภายใต้โครงการใหม่ด้วย นอกจากนี้ นักเรียนที่อยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก็จะขึ้นมาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และทำละครในโครงการภาวะผู้นำต่อ และจัดแสดงละครของรุ่นตนเองในวันที่ 6 มีนาคม 2556 ในชื่อเรื่องว่า “ความสุขของกระหิ”

กล่าวคือ สถานะของโครงการภาวะผู้นำที่มีละครเป็นกิจกรรมในการปิดโครงการนั้นยังคงดำรงอยู่ แต่สถานะของกลุ่มที่ได้รับมอบหมายและรับผิดชอบในการสร้างสรรค์ละครนั้นจะเปลี่ยนไปตามสมาชิกใหม่ที่ขึ้นชั้นเรียนมาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 5 ของทุกปี

2. กลุ่มละครในชมรมศิลปะการแสดง ในมหาวิทยาลัยทางภาคเหนือ

2.1 การก่อตั้งกลุ่มและจำนวนสมาชิกในกลุ่ม

ชมรมศิลปะการแสดงก่อตั้งเมื่อปี 2553 ด้วยการรวมตัวกันของเยาวชนระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1-4 ของมหาวิทยาลัย โดยมีจำนวนสมาชิกที่ไม่แน่นอน ในปี 2553 มีจำนวนสมาชิกราว 15 คน และในปี 2554 มีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีนิสิตชั้นปีที่ 1 ให้ความสนใจมากขึ้น จึงสมัครเข้าชมรมประมาณ 15 คน และเมื่อทำละครเสร็จสิ้นก็แยกย้ายกันไปทำกิจกรรมของตนเอง พอถึงช่วงรับสมัครน้องเข้าชมรมก็จะมีสมาชิกใหม่สมัครเข้ามาเพื่ออาสาที่จะร่วมในกระบวนการสร้างสรรค์ละครในปีนั้นๆ เป็นอย่างนี้มาตลอด ทำให้มีจำนวนสมาชิกหมุนเวียนสลับเปลี่ยนกันไปในชมรม และในปัจจุบันมีสมาชิกที่ยังคงทำกิจกรรมกับทางชมรมที่เป็นนิสิตชั้นปีที่ 1-4 อยู่ราว 10-20 คน

ที่ปรึกษาชมรมในช่วงก่อร่างชมรม คือ ในปี พ.ศ.2553 เป็นเจ้าหน้าที่กองกิจการนิสิตของมหาวิทยาลัยเข้ามาช่วยดูแลนิสิต হাসถานที่ และจัดหาวิทยากรมาให้ความรู้และเป็นที่ปรึกษาอย่างสม่ำเสมอ จากการเก็บข้อมูลด้วยการสังเกต นิสิตในชมรมจะพากันเรียกที่ปรึกษาคณะนี้ว่า “แม่” เพราะเป็นทั้งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจในยามที่นิสิตประสบปัญหาสร้างสรรค์งานไม่ได้ตามที่คิดไว้หรือความก้าวหน้าของงานไม่เป็นไปตามที่วางแผนไว้ หรือแม้แต่ปัญหาสมาชิกในชมรมขาดหายไปจากการซ้อม การมีปากเสียงกันระหว่างซ้อม การขาดสถานที่และเงินทุนในการซ้อม ทุกอย่าง “แม่” ของนิสิตในชมรมศิลปะการแสดงจะเป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลืออยู่เป็นระยะๆ แต่ในปี พ.ศ. 2555 มีอาจารย์จากคณะศิลปกรรมศาสตร์ของมหาวิทยาลัย เป็นที่ปรึกษาชมรมอย่างเป็นทางการ โดยนิสิตจะทำกิจกรรมสร้างสรรค์ละครขนาดใหญ่ปีละ 1 เรื่อง จัดแสดงที่หอประชุมที่มีความจุราว 1,000 คน โดยในปี พ.ศ. 2553 จัดแสดงละครเวทีแนวสุขนาฏกรรม ในปี พ.ศ. 2554 จัดแสดงละครเวทีแนวชีวิตผสมผสานการเต้นประกอบเพลง และในปี พ.ศ.2555 จัดแสดงละครเวทีแนวไทยประยุกต์ นอกจากนี้ทางชมรมยังสร้างสรรค์ละครเรื่องราวขนาดสั้นเพื่อแสดงตามงาน

ต่างๆอีกปีละหลายเรื่อง ในวาระที่แตกต่างกัน อาทิ งานวันเด็ก งานรับน้อง งานเปิดโลกกิจกรรม เป็นต้น

จุดเริ่มต้นของชมรมเกิดจาก หัวหน้ากองกิจการนิสิตของมหาวิทยาลัยในช่วงปี พ.ศ. 2552 มีแนวคิดอยากให้เกิดชมรมศิลปะการแสดงขึ้นในมหาวิทยาลัย เพื่อให้นิสิตได้มีโอกาสเรียนรู้ และปฏิบัติงานเทคนิคต่างๆที่เกี่ยวกับการสร้างสรรค์ละคร รวมทั้งถึงเห็นว่าชมรมจะเป็นแหล่งกำเนิดละครที่มีคุณภาพเพื่อให้นิสิตในคณะต่างๆของมหาวิทยาลัยได้มีโอกาสร่วมผลิตและชมงานศิลปะแขนงนี้ด้วย ขณะที่นิสิตนั้นมีเหตุผลหลายประการที่เข้ามาอยู่และทำกิจกรรมร่วมกับชมรม อาทิ มีความสนใจเป็นการส่วนตัว เคยทำกิจกรรมละครในสมัยมัธยมศึกษา เป็นความฝันที่เคยตั้งใจไว้ เพื่อนชักชวนมา ไม่มีชมรมอยู่ตามแฟนมา มากินข้าวฟรี เคยเห็นผลงานรุ่นพี่และชอบ เป็นต้น

2.2 เหตุผลในการสร้างสรรค์ละคร

เป็นข้อตกลงของชมรมที่เมื่อก่อตั้งชมรมแล้วต้องมีกิจกรรมหรือผลงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งโดยปกติแล้ว นักศึกษาจะทำละครที่มีเรื่องราวขนาดสั้นและมีขนาดของโปรดักชั่นที่เล็กเป็นประจำอยู่แล้ว แต่สำหรับละครขนาดยาวและมีขนาดของโปรดักชั่นที่ใหญ่ขึ้นนั้นเป็นความต้องการของนิสิตที่อยากจะทำละครเพื่อสร้างชื่อเสียงให้กับชมรม และเป็นการร่วมมือร่วมใจกันระหว่างพี่น้องในชมรมด้วย ละครจึงเข้ามาเป็นตัวเชื่อมร้อยความสัมพันธ์ของคนในชมรมเข้าด้วยกัน

2.3 ประสบการณ์ในการสร้างสรรค์ละคร

สมาชิกของชมรมบางส่วนมีประสบการณ์การทำงานสร้างสรรค์ละครมาก่อนจากคณะที่ตนศึกษาอยู่ แต่ส่วนใหญ่ไม่เคยทำละครมาก่อน ละครเรื่องแรกที่ร่วมสร้างสรรค์กันนั้น จึงเป็นละครเวทีเรื่องแรกของชมรม และตามมาด้วยละครขนาดเล็กรีกหลายเรื่องในต่างวาระและโอกาสกัน และในเดือนสิงหาคม ปี พ.ศ.2554 ละครเวทีเรื่องที่สองก็ได้จัดแสดงขึ้น รวมทั้งในเดือนมกราคม ปี พ.ศ.2556 ละครเวทีเรื่องที่สามก็ได้เกิดขึ้น

2.4 ระยะเวลาในการสร้างสรรค์ละคร

แต่ละเรื่องใช้เวลาในการทำงานไม่เท่ากัน อาทิ ละครเรื่องแรก ใช้เวลาสร้างสรรค์ราวสองเดือน ละครเรื่องที่สองและสามใช้เวลาสร้างสรรค์ราวหนึ่งเดือน และละครที่มีเรื่องราวขนาดสั้นใช้เวลาประมาณ 2 สัปดาห์

2.5 ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างสรรค์ละคร

ปัญหาที่พบแบ่งได้เป็น หลายด้านดังนี้

2.5.1 ปัญหาด้านสถานที่

เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในปีแรกของการทำงานคือไม่มีสถานที่ในการรวมตัวกันเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประชุมงาน และฝึกซ้อมการแสดง แต่ในปีหลังปัญหานี้ได้รับการแก้ไขโดยทางกองกิจการนิสิตได้จัดห้องให้ชมรม 1 ห้อง ปัญหาดังกล่าวจึงหมดไป แต่ปัญหาที่ยังคงมีอยู่ในทุกปีคือ ปัญหาของการเข้าซ้อมและเตรียมการแสดงในหอประชุมที่เป็นสถานที่จริงได้เพียง 2 วัน ก่อนการแสดงทำให้ช่วงสุดท้ายของกระบวนการมีความเร่งรีบและเกิดข้อผิดพลาดได้ง่าย รวมทั้ง สุ่มเสี่ยงต่อความขัดแย้งกันภายในสมาชิกอันเนื่องมาจากความเครียดที่เกิดจากความไม่พร้อมเหล่านี้ด้วย

2.5.2 ปัญหาด้านคน

เนื่องจากการรวมตัวกันโดยสมัครใจและมีได้มีผลประโยชน์ใดมาเกี่ยวข้อง ทำให้มีสมาชิกบางส่วนหายไปประหว่งทางอันเนื่องมาจากหลายสาเหตุ คือ ดิถีกิจกรรมของสาขาวิชา คณะ ดิถีเรียน เกิดปัญหาระหว่างสมาชิกชมรม ไม่ได้ให้ความสำคัญ แพนไม่ให้นำมาทำ เพราะต้องกลับดึก ครอบครัวไม่เข้าใจ เป็นต้น อีกทั้ง สมาชิกที่ยังอยู่ก็รวมตัวกันได้ยากจากปัญหาที่คล้ายคลึงกัน จะมีเพียงช่วง 15 วันก่อนแสดงจริง จะทำให้สมาชิกของชมรมมาพร้อมหน้าพร้อมตากันมากยิ่งขึ้น แต่ก็เป็นไปได้ในลักษณะที่ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันมาทำกิจกรรมตามเวลาที่สะดวก

2.5.3 ปัญหาด้านงบประมาณ

ได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยจำนวนพอประมาณ ในปีแรกมีการนำงบประมาณจำนวนหนึ่งซึ่งค่อนข้างมากไปใช้ในการทำฉาก แต่เมื่อปีที่สองได้งบประมาณน้อยลงเล็กน้อย จึงมีการแก้ปัญหาในการทำฉากที่เหมาะสมกับเนื้อเรื่องและใช้งบประมาณที่น้อยลงมาก แต่ปัญหาที่ชมรมกำลังเผชิญคือในปีการศึกษา 2555 ทางมหาวิทยาลัยได้ตัดงบประมาณในการทำละครนี้ สมาชิกชมรมจึงช่วยกันหาผู้สนับสนุนจากองค์กรต่างๆ ทำให้เกิดการร่วมแรงร่วมใจในการระดมทุนเพื่อให้เกิดกิจกรรมที่จะทำร่วมกันในชมรมและดำรงสถานภาพชมรมของตนเองไว้ อีกทั้งทำให้เกิดผลงานที่ต่อเนื่องด้วย

2.6 วิธีการแก้ไขปัญหา

2.6.1 ปัญหาด้านสถานที่

ในปี พ.ศ. 2553 แก้ปัญหาโดยการเช่าสนามบาส ที่ว่างใต้อาคารในการซ้อมละคร โรงอาหาร ในการประชุม เตรียมงาน ซ้อมการแสดง ส่วนในปี พ.ศ. 2554 มีห้องชมรมแต่เนื่องจากมีขนาดเล็กและไม่มีเครื่องปรับอากาศ จึงทำให้มีการเปลี่ยนสถานที่ซ้อมไปเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะเป็นลานกว้างภายในมหาวิทยาลัย และขอยืมสถานที่จากชมรมเพลงไทยลูกทุ่งเป็นที่ฝึกซ้อมด้วย

2.6.2 ปัญหาด้านคน

แก้ไขด้วยการใช้เครือข่ายทางสังคม (social network) เข้ามาในการรวบรวมกระตุ้นเตือนคน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมมากยิ่งขึ้น และใช้การโทรศัพท์ชักชวน ย้ำเตือน ให้มาทำกิจกรรมร่วมกัน นอกจากนี้ ยังมี การไปชักชวนเพื่อนที่อยู่นอกชมรมมาช่วยกิจกรรมบางอย่าง อาทิ สวัสดิการ เดินตัว ประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

2.6.3 ปัญหาด้านงบประมาณ

สมาชิกในชมรมช่วยกันระดมสมองเพื่อหาวิธีในการออกแบบและเลือกใช้วัสดุในการสร้างสรรค์ละครที่ใช้งบประมาณน้อยที่สุด แต่เกิดประโยชน์สูงสุด อาทิ ในการทำฉาก

เลือกใช้ต้นไม้จากสวนของผู้ปกครองของสมาชิกในชมรมมาแทนฉากที่สร้างจากไม้อัด ซึ่งทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายไปราว 3-5 หมื่นบาท ในส่วนของสวัสดิการ จากเคยส่งข้าวกล่องในราคาก่อนละ 25-30 บาท ค่าอาหารต่อวันเฉลี่ยวันละ 1,500 บาท ก็เปลี่ยนมาสั่งอาหารเป็นหม้อในราคาเหมาจ่าย ประมาณ 1,000 บาท ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายไปได้พอประมาณ

2.7 สถานะและการดำรงอยู่ของกลุ่ม

ปัจจุบันชมรมศิลปะการแสดงยังดำรงอยู่ในมหาวิทยาลัย แต่มีสมาชิกจำนวนหนึ่งจบการศึกษา จึงทำให้จำนวนสมาชิกลดลง แต่ก็มีนักศึกษารุ่นใหม่ให้ความสนใจและสมัครเข้ามาอยู่ในชมรมในปี 2555 และในช่วงต้นปี 2556 ชมรมก็ได้จัดแสดงละครเรื่องที่สามขึ้นในช่วงเดือนมกราคม ที่ผ่านมา

3. กลุ่มละครอิสระ ที่ทำงานในพื้นที่ภาคใต้ ภายใต้การสนับสนุนจากกลุ่มละครอาชีพ มูลนิธิสื่อชาวบ้าน มะขามป้อม

3.1 การก่อตั้งกลุ่มและจำนวนสมาชิกในกลุ่ม

เกิดจากการรวมตัวกันในปี พ.ศ.2552 ในโครงการละครเพื่อการเปลี่ยนแปลง (Transformative Theatre for Teen) ที่จัดขึ้นโดยมูลนิธิสื่อชาวบ้าน มะขามป้อม โดยได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อพัฒนาศักยภาพนักการละครรุ่นใหม่ให้มีความสามารถในการสร้างละครเพื่อการเปลี่ยนแปลง ที่เป็นประโยชน์และสอดคล้องกับชุมชน 2. เพื่อสร้างเสริมความเข้มแข็งขององค์กรภาคีและเครือข่ายนักการละครรุ่นใหม่ให้มีความสามารถในการสร้างละครเพื่อการเปลี่ยนแปลง สำหรับชุมชนอย่างต่อเนื่อง 3. เพื่อเพิ่มพื้นที่และสื่อสร้างสรรค์ทางปัญญา ที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้มากขึ้น 4. เพื่อผลักดันให้เกิดแนวทางการใช้สื่อละครเพื่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมมากขึ้น ด้วยกระบวนการนโยบาย/การสร้างองค์ความรู้ การสื่อสารสาธารณะ และการขับเคลื่อนสังคม โดยมีระยะเวลาดำเนินโครงการ 18 เดือน คือ ช่วงระหว่างเดือน มีนาคม พ.ศ.2554 ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ.2555

กลุ่มละครอิสระเป็นกลุ่มเยาวชนที่เป็นหนึ่งในกลุ่มเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการนี้ โดยสมาชิกในกลุ่มนี้เรียนด้านพัฒนาสังคม และมีความสนใจเฉพาะในด้านการพัฒนาชุมชน ทำให้เป็นเยาวชนที่มีประเด็นเชิงสังคมค่อนข้างแข็งแรง แต่ยังคงขาดประสบการณ์ในการสื่อสารผ่านละครละครในช่วงแรก ๆ จึงอาจจะเป็นการทดลองแนวทางการทำงาน ที่อาจจะยังขาดความงาม ในเชิงศิลปะไปบ้าง แต่กลุ่มนี้มีความเชี่ยวชาญในเชิงการลงหาข้อมูลในพื้นที่เนื่องจากค่อนข้างมีประสบการณ์ ค่อนข้างเคยกับการทำงานกับชุมชน

ในเบื้องต้นมีจำนวนสมาชิกในกลุ่มประมาณ 7 คน อายุระหว่าง 18-20 ปี กล่าวคือเป็นนักศึกษาระดับชั้นปีที่ 1 จากมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา สาขาการพัฒนาศึกษา แต่ในปี พ.ศ. 2553-2556 มีการรวมสมาชิกบางคนมาจากกลุ่มละครอิสระของมหาวิทยาลัยทักษิณเข้ามาด้วย ทำให้งานของกลุ่มค่อนข้างน่าสนใจและมีเอกลักษณ์โดดเด่นมากขึ้น มีความเป็นเอกลักษณ์แบบท้องถิ่นได้และมีความอารมณ์ขัน เสียดสีสังคม รวมถึงมีความกล้าในการสื่อสารได้ดียิ่งขึ้น

สมาชิกบางคนในกลุ่มเมื่อจบการศึกษาแล้วก็แยกย้ายกันไปทำงานประจำในบ้านเกิดของตนเอง ปัจจุบันสมาชิกในกลุ่มที่เป็นหลักมีอยู่ 3 คน เป็นชาย 2 คนและหญิง 1 คน ส่วนสมาชิกคนอื่น ๆ จะเข้ามาช่วยเป็นครั้งคราวตามความสะดวก โดยอาศัยศูนย์เรียนรู้วิถีธรรมชาติ จังหวัดสงขลา เป็นสถานที่ในการจัดประชุม ซ้อมละคร ที่แสดงอย่างต่อเนื่อง ในประเด็นเรื่องการสร้างการตระหนักรู้ถึงการจัดการทรัพยากรของรัฐที่เกี่ยวข้องกับชุมชนต่างๆ ในจังหวัดสงขลา และประเด็นล่าสุดที่ทางกลุ่มกำลังระดมความเห็น เก็บข้อมูล และสร้างสรรค์ละครอยู่ คือ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงทางอาหาร

วัตถุประสงค์ในการรวมตัวกันในช่วงแรกเริ่มคือการเข้าค่ายละครเพื่อการเปลี่ยนแปลงปีที่ 1 ที่เน้นการเปลี่ยนแปลงในระดับบุคคล โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้คิด วางแผน ค้นหา ทดลอง และสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดการรู้จักตนเอง เห็นคุณค่าในตนเอง โดยอาศัยกระบวนการละครในการพัฒนา นอกจากนี้ยังเป็นการเปิดพื้นที่ให้กับเยาวชนในการค้นหาความสามารถเชิงบวกของตนเอง และมุ่งพัฒนาจิตอาสา ผ่านกระบวนการกลุ่ม เพื่อทำความดีงามเพื่อส่วนรวม โดยอาศัยเครื่องมือละครในการสื่อสาร และในโครงการปีที่ 2 และ 3 จะเน้นให้ผู้เรียนรู้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับกลุ่มและระดับชุมชนด้วย โดยในระดับกลุ่มมุ่งเน้นให้เกิดการระดมประสบการณ์ การ

แลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแก้ปัญหา การเผชิญสถานการณ์ต่างๆร่วมกัน และในระดับชุมชน มุ่งเน้นให้เกิดการศึกษาข้อมูลและสภาพปัญหาจริงในชุมชน การนำละครไปแสดงเพื่อคืนข้อมูล ให้แก่ชุมชนด้วย

สมาชิกในกลุ่มจะเข้าร่วมกิจกรรมในค่ายละครเพื่อการเปลี่ยนแปลงหลายครั้ง โดยเน้นให้ผู้เรียนรู้คิดหาทางปัญญาที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ละคร อาทิ การแสดง ประกอบด้วยการใช้สมาธิ จินตนาการ ความเชื่อ การเคลื่อนไหว การใช้เสียง เป็นต้น การสร้างบทอย่างง่าย การซ้อมละคร การกำกับการแสดง การสะท้อนความเห็นผ่านการวิจารณ์การแสดงของผู้อื่น การลดอคติเพื่อฟังคำวิจารณ์ของผู้อื่นและนำมาปรับใช้ในการพัฒนาการแสดงและการสร้างสรรค์ละครของตนเอง การลงพื้นที่ในชุมชนเพื่อเก็บข้อมูลในการสร้างบท และการถอดบทเรียน เป็นต้น

3.2 เหตุผลในการสร้างสรรค์ละคร

ในปี พ.ศ.2552-2553 เป็นการสร้างสรรค์ละครเรื่องแรกที่มุ่งเน้นประเด็นการพัฒนาเชิงธุรกิจที่ลูก้าชายฝั่งทะเล และลูก้าการทำมาหากินของชาวประมงในท้องถิ่น โดยในการสร้างสรรค์นี้เป็นการทำตามเงื่อนไขของการได้รับการสนับสนุนทุนจากมูลนิธิสื่อชาวบ้าน มะขามป้อม และจัดแสดงทั้งสิ้น 4 รอบในพื้นที่แตกต่างกัน คือ 1.ชุมชนทะเลน้อย จ.พัทลุง 2.ตลาดลำปำ จ.พัทลุง 3.อุทยานนกน้ำคูขุด อ.สทิงพระ จ.สงขลา 4.เทศบาลตำบลบางแก้ว อ.บางแก้ว จ.พัทลุง และจัดแสดงเรื่องที่สองในประเด็นการสร้างเขื่อนกั้นลม ที่ทำให้เกิดการรุกกล้าพื้นที่ทำกินของคนในชุมชน โดยจัดแสดงในอำเภอสวนกง จังหวัดสงขลา และพื้นที่อื่นๆอีกกว่า 19 รอบ

หลังจากได้จัดแสดงเรื่องที่สองไป และได้รับการตอบรับจากชาวบ้านเป็นจำนวนมาก โดยหนึ่งในสมาชิกกลุ่มละครอิสระ เล่าให้ฟังว่า “ไปไหนมาไหนมีแต่คนเรียกชื่อตัวละคร ทั้งที่เขาไม่รู้จักเรา และเราก็ไม่รู้จักเขา แต่เขารู้ว่าเราเป็นกลุ่มละครที่เล่นเรื่องนี้ หลังจากนั้น เขารู้จักเรามากกว่าเรารู้จักเขาอีก” จึงทำให้เหตุผลในการสร้างสรรค์ละครในช่วงหลังๆเป็นการสร้างสรรค์ละครโดยเห็นในพลังของเครื่องมือชนิดนี้ และปรารถนาที่จะใช้สื่อละครเข้าไปสื่อสาร ป้อนข้อมูลแบบย้อนกลับ ให้กับชุมชนต่างๆทั้งในอำเภอสวนกงและอำเภอจะนะ รวมทั้งเมื่อกลุ่มได้รับเสียงตอบรับที่ดี จึงมีความประสงค์จะสอนละครให้กับรุ่นน้องที่สนใจด้านนี้ด้วย

3.3 ประสบการณ์ในการสร้างสรรค์ละคร

กลุ่มละครอิสระนี้ ในปัจจุบันเกิดจากการรวมตัวกันของกลุ่มละครในโครงการละครเพื่อการเปลี่ยนแปลง ของมูลนิธิสื่อชาวบ้าน มะขามป้อม จำนวน 2 กลุ่ม ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว ก่อนปี พ.ศ.2552 กลุ่มอิสระนี้ไม่เคยสร้างสรรค์ละครมาก่อนเลย เนื่องจากเป็นนักศึกษาในสาขาพัฒนาสังคม จนกระทั่งได้มาเข้าค่ายโครงการละครเพื่อการเปลี่ยนแปลง จึงทำให้รู้จักเครื่องมือชนิดนี้ ในขณะที่กลุ่มละครอิสระจากมหาวิทยาลัยอีกแห่งหนึ่งนั้นเป็นนักศึกษาที่เรียนอยู่ในสาขาการละคร จึงทำให้มีความคุ้นเคยกับการสร้างสรรค์ละครเป็นอย่างดี แต่สิ่งที่ขาดไปสำหรับกลุ่มหลังนี้คือ การนำละครไปใช้ในการพัฒนาชุมชน ซึ่งกลุ่มแรกนั้นมีความเชี่ยวชาญกว่า เมื่อรวมความแตกต่างของ 2 กลุ่มเข้าด้วยกัน จึงเติมเต็มซึ่งกันและกัน และร่วมกันสร้างสรรค์ละครเพื่อพัฒนาชุมชนมาตลอด 4 ปี

3.4 ระยะเวลาในการสร้างสรรค์ละคร

ในการสร้างสรรค์ละครแต่ละครั้ง จะลงไปเก็บข้อมูลในพื้นที่และนำมาประชุมสรุปประเด็น รวมทั้งสร้างสรรค์บทอย่างง่ายก่อน และทำการซ้อม โดยใช้ระยะเวลาในการสร้างสรรค์ละครทั้งสิ้น 4 วัน

3.5 ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างสรรค์ละคร

ปัญหาที่พบส่วนใหญ่เกิดจากจำนวนสมาชิกในกลุ่มไม่แน่นอน เนื่องจากเป็นการรวมตัวกันแบบหลวมๆที่เกิดขึ้นจากโครงการ เมื่อเสร็จสิ้นโครงการก็แยกย้ายกันไปปฏิบัติภารกิจต่างๆ กอปรกับด้วยภาระงานและการหาเลี้ยงชีพในชีวิตประจำวัน จึงทำให้สมาชิกในกลุ่มละครมีเพียง 3 คน ส่วนนักแสดงในแต่ละครั้ง จะขอความร่วมมือไปยังสมาชิกเก่าให้กลับมาช่วยงานเป็นระยะๆ และจากปัญหานี้จึงทำให้สมาชิก 1 คน ทำหน้าที่หลายอย่างในเวลาเดียว จึงอาจทำให้เกิดการตกหล่นของหน้าที่และความรับผิดชอบไปบ้าง แต่ก็เน้นการช่วยเหลือกันเป็นหลักในการสร้างสรรค์งานในแต่ละครั้ง

3.6 วิธีการแก้ไข้ปัญหา

การแก้้ปัญหาเรื่องจำนวนคน เน้นการรวมตัวกันของ 2 กลุ่มละครจากโครงการละครเพื่อการเปลี่ยนแปลง ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว กอปรกับกลุ่มนี้ใช้การขอความร่วมมือจากสมาชิกเก่าให้กลับมาช่วยงานเป็นครั้งคราว และหากมีน้องๆ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลาคนไหนสนใจอยากจะแสดงและสร้างสรรค์ละครร่วมกับกลุ่ม ทางกลุ่มก็จะจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ(Workshop)ให้ส่วนเรื่องการตกลงเรื่องภาระงานที่ได้รับมอบหมายในกลุ่ม ทางกลุ่มก็จะใช้วิธีการอ้อมล้วยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงได้ตามเวลาที่กำหนดไว้

3.7 สถานะและการดำรงอยู่ของกลุ่ม

ทางโครงการละครเพื่อการเปลี่ยนแปลง มูลนิธิสื่อชาวบ้าน มะขามป้อม ประเมินสถานะการดำรงอยู่ของกลุ่มละครอิสระนี้ว่ามีแนวทางที่จะจัดตั้งคณะละครระดับวิชาชีพในท้องถิ่นได้ เพื่อเป็นเครื่องมือในการสื่อสารและพัฒนาชุมชน รวมทั้งเกิดการเชื่อมโยงกับเครือข่ายองค์กรภาคประชาสังคมในการปกป้องทรัพยากรท้องถิ่น เช่น สงขลาฟอรั่ม ภาคีคนรักเมืองสงขลา ชมรมอนุรักษ์ทรัพยากรพื้นบ้านชายฝั่ง เป็นต้น

แม้ว่ากลุ่มนี้จะเป็นกลุ่มที่มีจำนวนสมาชิกเพียง 3 คน แต่ยังคงสร้างสรรค์ละครกันอย่างต่อเนื่อง ตลอด 4 ปี และในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ 2556 ก็มีการประชุมเพื่อเตรียมสร้างสรรค์ละครเรื่องใหม่ในประเด็นความมั่นคงทางอาหาร ที่นอกเหนือไปจาก 2 เรื่องแรกด้วย โดยยังคงใช้เครื่องมือละครในการสื่อสารกับชุมชนต่อไป ภายใต้การร่วมมือกับศูนย์เรียนรู้วิถีธรรมชาติ จังหวัดสงขลา และได้จัดแสดงรอบแรกต้นเดือนเมษายน พ.ศ.2556

กลุ่มนี้หากได้รับการสนับสนุนในเชิงแนวคิดและงบประมาณอาจจะสามารถเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพในการทำงานที่จะรับใช้ท้องถิ่นได้ดีมากอีกกลุ่มหนึ่ง

ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานเชิงอำนาจของกลุ่ม

ข้อมูลในตอนนี้เป็นข้อมูลเกี่ยวกับอำนาจที่เกิดขึ้นขณะสร้างสรรค์ละคร ทั้งจากภายในกลุ่มและภายนอกกลุ่ม ที่ส่งผลต่อการเกิดวิถีประชาธิปไตยของเยาวชนผู้สร้างสรรค์ละคร ประกอบด้วย

การใช้อำนาจที่เกี่ยวกับ คน ความคิด พื้นที่ เทคโนโลยี และ การบริหารจัดการอำนาจทั้งในคน งาน
สร้างสรรค์ พื้นที่และเวลา แบ่งตามกลุ่มเป้าหมายได้ดังนี้

1.ข้อมูลพื้นฐานเชิงอำนาจในแนวคิดของกลุ่มละครใน โรงเรียนเอกชนรายหนึ่งใน
กรุงเทพมหานคร

2.ข้อมูลพื้นฐานเชิงอำนาจในแนวราบของกลุ่มละครในชมรมศิลปะการแสดง ใน
มหาวิทยาลัยทางภาคเหนือ

3.ข้อมูลพื้นฐานเชิงอำนาจในแนวผสมผสานของกลุ่มละครอิสระ ที่ทำงานในพื้นที่ภาคใต้
ภายใต้การสนับสนุนจากกลุ่มละครอาชีพ มูลนิธิสื่อชาวบ้าน มะขามป้อม

สามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังนี้

1.ข้อมูลพื้นฐานเชิงอำนาจในแนวคิดของกลุ่มละครในโรงเรียนเอกชนรายหนึ่งใน
กรุงเทพมหานคร

ปัจจัยที่ส่งผลในเรื่องอำนาจของกลุ่มเยาวชนใน โรงเรียนมี 6 เรื่อง คือ

1.1 คน

กลุ่มละครในโรงเรียน เป็นกลุ่มละครที่ตั้งขึ้นจากการทำกิจกรรมระดับชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 5 ที่รวมตัวกัน 2 ห้องเรียน ในการทำกิจกรรมในโครงการภาวะผู้นำ โดยในการทำโครงการนี้มี
ละครเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมด้วย

ในการสร้างสรรค์ละครนั้นเยาวชนได้ลงมติเลือกแนวความคิดของเพื่อนกลุ่มหนึ่งที่
เสนอละครเพลงมาเป็นละครปิดโครงการ แต่เมื่อถึงเวลาในการทำงานนั้น เยาวชนผู้ปฏิบัติงานกลับ
ไม่เชื่อถือในตัวผู้นำเจ้าของความคิดที่ชนะการลงมติ และไม่ปฏิบัติตามบทบาทและหน้าที่ที่ผู้นำ
มอบหมายให้ ด้วยการมีปฏิริยาต่อคำสั่งในรูปแบบที่แตกต่างหลากหลายกันไป อาทิ 1)รักและมี
แรงจูงใจในการสร้างสรรค์ละครจึงลงมือ 2)ยกอำนาจให้ผู้นำหรือผู้สั่งการที่มีความเชี่ยวชาญใน
การสร้างสรรค์ละครเป็นผู้ทำหน้าที่สำคัญบางอย่าง โดยไม่ต้องผ่านมติของกลุ่ม และเยาวชนกลุ่มนี้
ก็ร่วมลงมือทำด้วยตามหน้าที่ที่ได้รับ 3)ยอมจำนนและลงมือทำ 4)ไม่เห็นด้วย แล้วพูดแสดงความ

คิดเห็น และลงมือทำ 5) ไม่เห็นด้วย ด้านทานอำนาจด้วยการพูดแสดงความคิดเห็น โน้มน้าวเพื่อน และอาจารย์เพื่อให้สมความปรารถนา และลงมือทำ 6) ไม่เห็นด้วยและขาดแรงจูงใจ จึงเกิดการนิ่ง ไม่ทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย แต่ทำที่สุดแล้วก็ลงมือทำให้งานสำเร็จได้ 7) ไม่พอใจ จึงเลือกที่จะนิ่ง ไม่ทำอะไรในตอนต้น เมื่ออาจารย์ผู้ดูแลกระตุ้น ก็ยังคงมีความเหน็ดสูง กล่าวคือ ไม่อยากทำอะไร ไม่อยากมีส่วนร่วมต่อกลุ่ม แต่ทำที่สุด ด้วยความที่การทำละครเป็นเงื่อนไขหนึ่งทางการศึกษา ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 จึงลงมือทำตามหน้าที่อีกส่วนหนึ่งที่เป็นนักเรียนเท่านั้น

เยาวชนกลุ่มละครในโรงเรียนจึงแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้สั่งการ ซึ่งได้รับการมอบหมายจากการลงมติของเพื่อนร่วมชั้นเรียนและได้รับการมอบหมายตำแหน่งสำคัญๆ ในการสร้างสรรค์ละคร อาทิ ผู้กำกับการแสดงและผู้เขียนบทในละครจากอาจารย์ผู้ดูแลโครงการ และกลุ่มเยาวชนร่วมชั้นที่เป็นผู้ปฏิบัติการร่วมสร้างสรรค์ละคร

ลักษณะของอำนาจของการบริหารงานสร้างสรรค์ละครจึงเน้นการบริหารแบบแนวดิ่ง กล่าวคือ มีการบริหารแบบบนลงล่างและส่งต่อเป็นลำดับ คือ จากโรงเรียนสู่อาจารย์ จากอาจารย์สู่นักเรียน และจากนักเรียนผู้สั่งการสู่นักเรียนผู้ปฏิบัติการ แต่เนื่องจากเยาวชนผู้สั่งการและผู้ปฏิบัติการมีอายุใกล้เคียงกัน จึงทำให้เกิดการต่อรองอำนาจกันและเกิดผลดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

1.2 ความคิด

เยาวชนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการทำงานแบบเดี่ยวมากกว่าแบบกลุ่ม เนื่องจากมีความเป็นส่วนตัวค่อนข้างสูง แต่เมื่อต้องทำงานกับเพื่อน เยาวชนบางส่วนจึงปรับตัวและสามารถทำงานร่วมกันได้ ขณะที่บางส่วนไม่ปรับตัวทำงานกับผู้นำที่พวกเขาไม่เชื่อถือ จึงเกิดการต่อรองอำนาจอย่างที่ได้อ้างไว้ไปแล้ว

ในกลุ่มหลังนี้มีพฤติกรรมที่สะท้อนวิถีคิด ถึงการสร้างตัวตนใหม่ ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้สัญลักษณ์บางอย่าง ที่นำไปสู่การมีตัวตนใหม่ โดยสัญลักษณ์นี้คือละครเรื่องภาวะผู้นำ โดยที่เยาวชนพยายามมองสะท้อนความเป็นผู้นำในตัวผู้กำกับการแสดงค่อนข้างมาก และเกิดความคาดหวังว่าผู้นำของพวกเขาจะเป็นอย่างไรที่เยาวชนได้เข้าค่ายและฝึกอบรมเรื่องภาวะผู้นำมาใน

ตอนต้นปีการศึกษา แต่เนื่องจากบุคลิกลักษณะของผู้นำนั้นเป็นคนนิ่งๆ ไม่ค่อยพูด เวลาที่คิดอะไร เพื่อนสมาชิกผู้สร้างสรรค์ละครจึงมิได้รับรู้ด้วย

ประกอบกับความคิดหลักของการสังการส่วนใหญ่เกิดจากผู้เขียนบทละครที่เป็นเพื่อนสนิทกัน เมื่อผู้นำหรือผู้กำกับการแสดงเกิดความท้อแท้ที่เพื่อนสมาชิกไม่ปฏิบัติตามคำสั่งตน ก็จะหันหน้าเข้าหาเพื่อนคนนี้ และเพื่อนคนนี้ซึ่งมีลักษณะเป็นอัคราธิปไตยสูง ก็จะยืนยันในสิทธิอันพึงเป็นของผู้นำ ทำให้ผู้นำเกิดแรงฮึดและกลับไปทำงานได้อีกครั้ง แต่ก็เป็นลักษณะนี้ตลอดการทำงาน และในท้ายที่สุดผู้นำคนนี้สะท้อนความคิดของตนว่าตนมีความเป็นประชาธิปไตย ในขณะที่ผู้เขียนบทที่สนับสนุนให้กำลังใจผู้นำคนนี้มาตลอดก็สะท้อนถึงตนเองว่าในการบริหารอำนาจในการสร้างสรรค์ละครนั้นมีลักษณะเป็นอัคราธิปไตยมากกว่า

1.3 พื้นที่ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1.3.1 พื้นที่ทางกายภาพ

เนื่องจากห้องที่ใช้ในการซ้อมมิใช่เพียงพอ และเขาวงกตเองก็มีความรู้สึกลอดภัยกับห้องที่มีพื้นที่แบบปิดแบบห้อง ครัวมารูม มากกว่าโถงทางเดินที่มีพื้นที่แบบเปิด ซึ่งทำให้เขาวงกตถูกดำเนินระหว่างซ้อมมาแล้ว ดังนั้น ห้องซ้อมจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเรียนรู้ แม้ว่า การขาดแคลนห้องซ้อมอาจทำให้เขาวงกตเกิดการเรียนรู้ในการหาช่องทางต่อรองกับโรงเรียนได้ แต่สำหรับเขาวงกตกลุ่มนี้ มีลักษณะที่เชื่อฟังครูและโรงเรียนค่อนข้างสูง จึงไม่มีการแก้ไขปัญหาใดจากการขาดแคลนพื้นที่เหล่านี้

1.3.2 พื้นที่ทางความคิด ที่นำไปสู่การมีพื้นที่ทางสังคม

พื้นที่ทางสังคมที่เกิดจากการยอมรับความคิดของเขาวงกต แบ่งเป็น 2 ลักษณะ กล่าวคือ

1) พื้นที่ทางสังคมที่มาจากความคิดที่มีความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญ ในความรู้และทักษะละครและกระบวนการสร้างสรรค์ละคร

เยาวชนที่มีความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญ ทั้งความรู้และทักษะด้านละคร นั้นจะได้รับความน่าเชื่อถือค่อนข้างมาก เยาวชนคนใดเคยแสดงละครมาก่อน หรือ ร้องเพลงได้ เพราะก็จะมีคนฟังความคิดเห็นในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการแสดงละครเพลงที่มากกว่า คนไม่มี ทักษะด้านนี้ อาทิ ฝ่ายเสียง โดยเฉพาะฝ่ายเสียงนั้น มีเยาวชนไม่กี่คนที่สามารถตัดต่อเสียงและมิกซ์ เสียงได้ เมื่อเยาวชนสามารถทำได้จึงได้รับการยอมรับมากยิ่งขึ้น ทำให้เปิดพื้นที่ทางสังคมได้ง่าย กว่าคนที่ขาดทักษะนี้ เพราะความเชี่ยวชาญเหล่านี้ นำมาซึ่งทุนทางสังคมและความน่าเชื่อถือของ ตนเองด้วย

สิ่งเหล่านี้จะเห็นได้ชัดมากในละครของรุ่นน้องที่เมื่อเลื่อนระดับชั้นเป็นนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5 ในปี พ.ศ.2555 ได้ทำละครเรื่องหนึ่ง ซึ่งมีผู้กำกับการแสดงและผู้เขียนบท เป็น ทายาทตระกูลดังช่องหลากสีที่คลุกคลีและอยู่ในครอบครัวที่ผลิตและสร้างสรรค์ละครตลอดตั้งแต่ เกิด ทำให้เพื่อนๆวางใจและมอบหมายให้ทำตำแหน่งสำคัญดังกล่าว และเมื่อเยาวชนได้นำแนวการ สร้างสรรค์ไปปรึกษาครอบครัวอีก ก็ยิ่งทำให้เพื่อนเชื่อถือและฟังมากกว่า จึงนับเป็นพื้นที่ทาง ความคิดที่ให้มีพื้นที่ทางสังคมที่ค่อนข้างแข็งแรง

2) พื้นที่ทางสังคมที่เยาวชนได้มาจากการดำรงตำแหน่งสำคัญๆในละคร หรือมีบทบาท ที่รับผิดชอบงานสำคัญๆอยู่

บทบาทที่สำคัญๆในละคร อาทิ ผู้กำกับการการแสดง นักแสดง เป็นคนที่มีบทบาท สำคัญในการสร้างสรรค์การแสดงในขั้นเตรียมงานและขั้นการแสดงอย่างมาก ตำแหน่งหน้าที่ เหล่านี้ มีส่วนช่วยให้เยาวชนมีพื้นที่ทางสังคมบางอย่างที่ได้รับการยอมรับนับถือ และให้เกียรติ

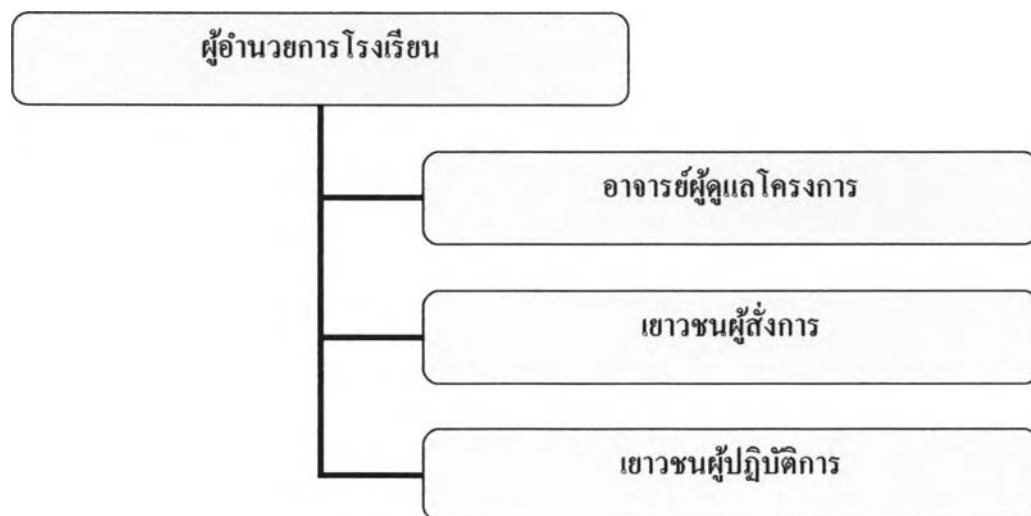
1.4 เทคโนโลยี

เนื่องจากเยาวชนกลุ่มนี้เป็นเพื่อนกันมาในระยะเวลาที่แตกต่างกัน คือ บางส่วนรู้จักกัน ในระดับประถมศึกษา บางส่วนรู้จักกันในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งแตกต่างกับกลุ่มเยาวชนจากชมรม ศิลปะการแสดง ในมหาวิทยาลัยทางภาคเหนือที่มาจากหลากหลายคณะ การใช้เครือข่ายทาง สังคม (Social Network) จึงเข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมาก ในส่วนของกลุ่มเยาวชนในโรงเรียน จะ เน้นการใช้วอทแอปส์ (Whatsapps) ในการติดต่อสื่อสาร โดยสร้างกลุ่มเฉพาะของตนเองไว้คุยงาน

นัดหมายการซ่อม และพูดคุยถึงการซ่อมในแต่ละวัน ส่วนเฟซบุ๊ก (Facebook) นั้นจะใช้เพื่อการนัดหมายเป็นครั้งคราว ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหาได้ในกรณีที่เพื่อนบางคนไม่ได้ใช้เฟซบุ๊ก ก็จะมีการผิดพลาดในการสื่อสารได้ง่าย นอกจากนี้ยังใช้เฟซบุ๊กเพื่อนำเสนอโปสเตอร์ของละครที่เกิดขึ้นด้วย แต่ในปัจจุบันเฟซบุ๊กนั้นได้ปิดตัวลงไปแล้ว อาจเป็นเพราะ พ่อเยาวชนชั้นชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก็ต้องร่วมกันทำโครงการภายใต้แนวคิดใหม่ จึงปิดเฟซบุ๊กนี้ลง เป็นต้น ขณะที่ชมรมศิลปะการแสดงจะใช้เฟซบุ๊กมากกว่าว็ทแอปส์ เนื่องจาก เยาวชนที่อยู่ในกลุ่มมีความแตกต่างหลากหลายทางฐานะ บางคนอาจไม่มีโทรศัพท์ที่สามารถแชทหรือพูดคุยโปรแกรมนี้ได้ บางคนก็อาจไม่ได้ใช้สัญญาณอินเทอร์เน็ตแบบไม่จำกัด ก็ไม่สามารถจะใช้โปรแกรมนี้ติดต่อสื่อสารกับเพื่อนได้ เฟซบุ๊กจึงเป็นทางออกที่ทุกคนเข้าถึงข้อมูลได้อย่างทั่วถึงและประหยัดกว่าด้วย

1.5 การบริหารอำนาจ แบ่งเป็น

การบริหารอำนาจของเยาวชนในกระบวนการเรียนรู้ผ่านการสร้างสรรค์ละครเพื่อพัฒนาวิถีประชาธิปไตยของกลุ่มนี้นั้น เป็นการบริหารอำนาจแบบแนวดิ่ง กล่าวคือ นอกจากอาจารย์จะเป็นผู้สั่งการในขั้นนำแล้ว ยังมีผู้นำกลุ่มที่ทำหน้าที่สำคัญ อาทิ ผู้กำกับการแสดง เป็นผู้สั่งการอีกลำดับชั้นหนึ่ง และมีเพื่อนร่วมกลุ่มเป็นเยาวชนผู้ปฏิบัติการอีกชั้นหนึ่ง โดยมีโครงสร้างอำนาจในกลุ่มละคร ดังนี้

ภาพที่ 2 โครงสร้างทางอำนาจของกลุ่มละครในโรงเรียน

โดยมีรายละเอียดการบริหารอำนาจในกลุ่ม ดังนี้

1.5.1 คนและงานสร้างสรรค์

การบริหารคนและงานสร้างสรรค์ในกลุ่มละครในโรงเรียนนั้นเกิดการบริหารอำนาจใน 3 ลักษณะ คือ

1) อาจารย์ผู้สั่งการ ซึ่งได้รับอำนาจจากผู้อำนวยการให้ดำเนินการจัดโครงการภาชนะผู้นำอีกทอดหนึ่ง เป็นผู้สั่งการให้เด็กทำกิจกรรมในการปิดโครงการ โดยที่เยาวชนก็มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและลงมติดกันว่า จะเลือกละครเพลงเป็นการปิดโครงการ

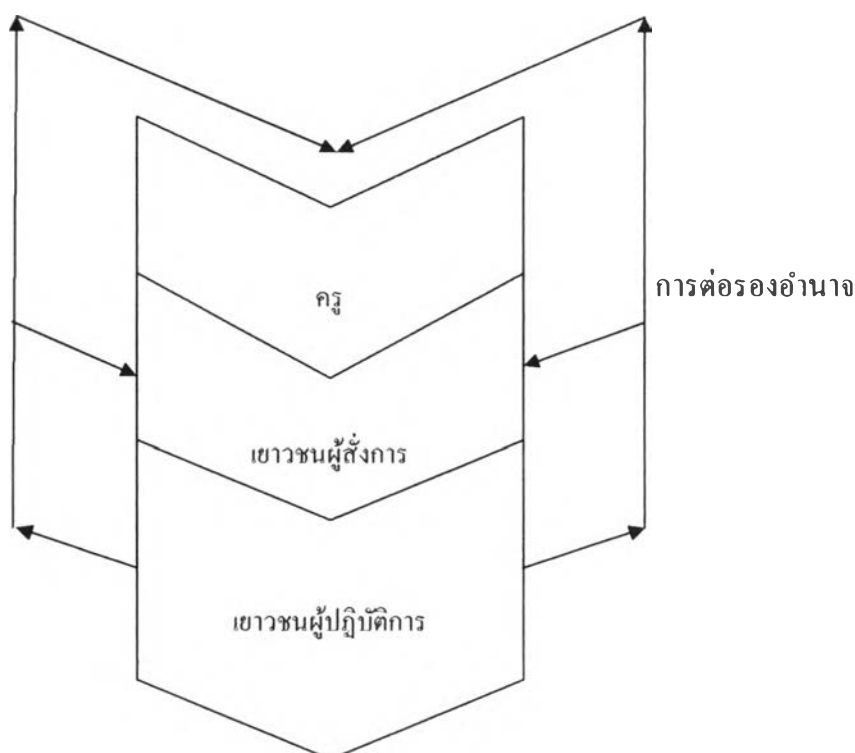
ทั้งนี้ตลอดการดูแลโครงการ อาจารย์มีหน้าที่คอยดูแลความเรียบร้อยและให้เด็กรายงานผลเป็นระยะๆ คอยตรวจและแก้ไขปัญหาให้ อาทิ ปัญหาเรื่องสมาชิกในกลุ่มไม่เชื่อในตัวผู้นำจึงสั่งการให้ผู้นำกลุ่มคัดเลือกคนให้เหมาะสม เพื่อให้สมาชิกในกลุ่มพอใจมากขึ้น พร้อมทั้งประเมินผลงานของเด็กในชั้นประเมินผลด้วย

2) เยาวชนผู้สั่งการ ซึ่งได้รับคัดเลือกจากเพื่อนๆ ในช่วงของการลงมติเลือกประเภทของละครมาใช้ในการปิดโครงการ เยาวชนคนนี้ได้สั่งการและบริหารอำนาจด้วยการคัดเลือกเพื่อนสนิทมาร่วมงานฝ่ายต่างๆ และสั่งการให้เพื่อนสมาชิกมาส่งงานและมาซ้อมในวันที่นัดหมาย โดยมีสมาชิกกลุ่มหนึ่งซึ่งรู้จักและสนิทสนมกับผู้นำก็จะทำตามคำสั่งโดยไม่รู้สึกละอาย เพื่อหวังให้งานของส่วนรวมสำเร็จลุล่วง ขณะที่อีกกลุ่มเกิดการต่อรองทางอำนาจและอารยขัดขืน

3) เยาวชนผู้ปฏิบัติการเกิดการต่อรองอำนาจและอารยขัดขืน เยาวชนกลุ่มนี้ไม่พอใจการทำงานของผู้นำ และไม่เชื่อในตัวผู้นำ จึงเกิดการต่อรองทางอำนาจหลายลำดับ อาทิ การพูดแสดงความคิดเห็นที่ไม่เห็นด้วย แต่เนื่องจากผู้นำไม่ฟังและยังคงทำตามแผนเดิม จึงเริ่มที่จะชักจูงเพื่อนคนอื่นๆ ให้เห็นด้วยกับความคิดตน แต่เนื่องจากเพื่อนบางส่วนที่ตนชักจูงเป็นเพื่อนสนิทกับผู้นำจึงไม่เป็นผล ตามด้วยการนิ่งไม่ทำตามคำสั่ง และการขอผู้มีอำนาจสูงกว่าซึ่งก็คืออาจารย์ผู้ดูแลโครงการเข้ามาไกล่เกลี่ยปัญหา และเยาวชนบางคนก็ได้ทำตามความต้องการของตนแล้ว ขณะที่บางคนก็เมื่ออาจารย์เข้ามาไกล่เกลี่ยแล้วก็ยังไม่ได้ทำตามความต้องการก็เลือกที่จะเฉื่อยชา คือ ทำงานช้าทำบ้างไม่ทำบ้าง ปล่อยให้คนอื่นมาทำหน้าที่แทนบ้าง แต่ท้ายที่สุด เยาวชนผู้ปฏิบัติการ ในกลุ่มนี้ทุก

คนก็ลงมือทำ เนื่องจากเป็นกิจกรรมในระดับชั้น ทุกคนจึงต้องทำ เพียงแต่จะเต็มใจหรือไม่เต็มใจเท่านั้น

จึงเกิดเป็นแผนภาพแสดงการบริหารอำนาจสำหรับผู้สั่งการและผู้ปฏิบัติการดังนี้

ภาพที่ 3 การบริหารอำนาจแบบแนวตั้ง

1.5.2 พื้นที่และเวลา

การบริหารอำนาจในเรื่องพื้นที่และเวลานั้น อยู่ภายใต้การบริหารจัดการของโรงเรียน และอาจารย์ผู้ดูแลโครงการทั้งสิ้น ที่มีลักษณะการบริหารแบบแนวตั้ง จึงทำให้เกิดการต้อรองทางอำนาจได้ค่อนข้างยาก ส่วนการบริหารจัดการเวลาส่วนตัวกับงานของส่วนรวมนั้นเขาวชนเป็นผู้ดูแลเอง และในส่วนนี้ถือว่าเขาวชนจำนวนหนึ่งยังทำได้ไม่ด้นัก เนื่องจากให้ความสำคัญกับการให้เวลาในการเรียนพิเศษมากกว่างานของกลุ่ม จึงทำให้เกิดการทำงานที่ล่าช้ากว่าปกติ แต่ในท้ายที่สุด อาจารย์ผู้ดูแลโครงการก็เข้ามาจัดการด้วยการเรียกประชุมและให้เขาวชนแสดงภาวะผู้นำในเรื่องของการจัดการชีวิตและความสำคัญของงานส่วนรวมให้ดี เพื่อที่งานของกลุ่มจะได้สำเร็จลง

ได้ โดยรวม กลุ่มละครในโรงเรียนมีลักษณะการบริหารอำนาจภายในตนเองและภายนอกเพื่อ
 ต่อรองอำนาจกับเพื่อนสมาชิกที่เป็นผู้สั่งการได้ค่อนข้างดี เนื่องจากบุคคลเหล่านี้ปรารถนา
 การบริหารอำนาจที่ใช้ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม แต่เนื่องจากผู้นำเน้นการบริหารอำนาจแบบ
 ประชาธิปไตยแบบตัวแทน ที่เน้นอำนาจในตัวผู้นำค่อนข้างสูง จึงเกิดการบริหารอำนาจที่เป็น
 บทสรุปของกลุ่มนี้คือ

1.การบริหารแบบ Top Down คือ อาจารย์และเยาวชนที่เป็นผู้นำหรือฝ่ายสั่งการ จะใช้
 การบริหารแบบแนวตั้ง บนลงล่างนี้ในการทำงานเป็นหลัก

2การบริหารแบบ Bottom Up คือ เยาวชนฝ่ายปฏิบัติการ ที่เกิดการต่อรองอำนาจ และ
 เน้นการสื่อสารแบบย้อนกลับจากล่างขึ้น ไปบน ทั้งการสื่อสารกับเพื่อนร่วมงานและอาจารย์ และมี
 การยืมมืออาจารย์เข้ามาใช้ในการ ใกล้เคียง จัดการ และคลี่คลายปัญหาในบางครั้งด้วย

1.6 ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างสรรค์ละคร

1.6.1 ปัญหาด้านคน ทั้งความคิด คำพูด ตัวตน จำนวนและความหลากหลาย

เนื่องจากเยาวชนกลุ่มนี้มีความคิดที่เป็นตัวของตัวเองค่อนข้างสูง และมีความ
 กล้าและมั่นใจในการแสดงออกทางความคิดเห็นพอสมควร มีจำนวนที่ค่อนข้างมากและมาจากต่าง
 ห้องกัน กล่าวคือ มาจากชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เหมือนกัน แต่มาจาก 2 ห้อง จึงมีความหลากหลาย
 ค่อนข้างสูง สิ่งเหล่านี้ หากอยู่ภายใต้บรรยากาศที่เป็นประชาธิปไตยจะเป็นสิ่งที่ดีมาก เนื่องจาก
 เยาวชนจะได้ฝึกฝนวิถีประชาธิปไตยได้อย่างเต็มที่ แต่เนื่องจากลักษณะการทำงานที่มีการใช้อำนาจ
 ในแนวตั้งพอสมควร โดยสิ่งเหล่านี้มาจาก 2 ส่วนคือ จากโรงเรียนและอาจารย์ และจากเพื่อนที่เป็น
 ผู้สั่งการหรือผู้นำ ในส่วนของโรงเรียนและอาจารย์ก็มีผลต่อความกระตือรือร้นของเยาวชนในการมี
 ส่วนร่วม เนื่องจากเยาวชนบางคนชื่นชอบที่จะสร้างสรรค์ละครและทำงานปิดโป้เจ็ด แต่เยาวชน
 บางคนก็จะรู้สึกว่าการไม่ถึงทำละคร แต่เมื่อเข้าสู่กระบวนการละครแล้ว โรงเรียนและอาจารย์ปล่อย
 อำนาจการตัดสินใจให้อยู่กับผู้นำของกลุ่มเป็นส่วนใหญ่ หากผู้นำมีความเป็นประชาธิปไตยสูง
 บรรยากาศการทำงานจะเป็นไปได้อย่างดี ทุกคนมีส่วนร่วม แต่เนื่องจากความรู้สึกการเป็นเจ้าของ
 แนวคิด ทำให้เกิดการตัดสินใจแบบเบ็ดเสร็จ เยาวชนส่วนหนึ่งที่มีความคุ้นเคยกับผู้นำลักษณะนี้ก็

จะสามารถทำงานและเสนอความคิดเห็นได้ ในขณะที่เยาวชนบางคนไม่คุ้นเคย ไม่เชื่อถือในความสามารถก็จะเกิดความคลางแคลง และมีปฏิบัติการต่อรองอำนาจด้วยวิธีต่างๆ ทำให้งานดำเนินไปได้ช้ากว่าที่ควรเป็น แต่ปัญหานี้ทำให้เยาวชนได้เกิดการเรียนรู้วิถีประชาธิปไตยในแบบเขาพวกเขาเอง

1.6.2 ปัญหาด้านเวลา

เวลาเป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้อำนาจไปอยู่ในมือของผู้ นำได้อย่างง่ายดาย ยิ่งเวลาเหลือน้อยเท่าใด การเข้ามามีโอกาสในการควบคุมคนและงานย่อมทำได้โดยชอบธรรมมากขึ้นเท่านั้น จะเห็นได้จาก ท้ายที่สุดแล้ว แม้เกิดการต่อรองทางอำนาจบางอย่างระหว่างกระบวนการ แต่เมื่อเวลาเหลือน้อย สิ่งที่ยพยายามต่อสู้มาก็อาจไม่เป็นผล เพราะทุกคนต้องพุ่งเป้าหมายไปที่การทำงานให้เสร็จ แต่จะเสร็จแบบที่ทุกคนภูมิใจในการมีส่วนร่วมหรือเสร็จเพราะหน้าที่ หรือด้วยเหตุผลใดก็ตาม งานก็สำเร็จออกมาได้ตามเวลาที่กำหนดไว้

1.6.3 ปัญหาด้านสถานที่

สถานที่เป็นปัจจัยเดียวที่โรงเรียนและอาจารย์เข้ามามีอำนาจในการควบคุมแบบเบ็ดเสร็จ โดยที่เยาวชนสามารถใช้ห้องการละครในการซ้อมได้ก็ต่อเมื่อห้องว่างจากการเรียน การซ้อมการแสดงปิดโครงการจากกลุ่มชั้นมัธยมอื่นๆ จึงทำให้เยาวชนต้องใช้ทางเดินเป็นที่ซ้อมละคร และเมื่อเกิดเสียงดังขณะซ้อม เยาวชนก็จะถูกตำหนิจากอาจารย์ที่ได้รับความเดือดร้อนจากเสียงนั้น

2. ข้อมูลพื้นฐานเชิงอำนาจในแนวราบของกลุ่มละครในชมรมศิลปะการแสดง ในมหาวิทยาลัยทางภาคเหนือ

ปัจจัยที่ส่งผลในเรื่องอำนาจของกลุ่มเยาวชนในโรงเรียนมี 5 เรื่อง คือ

2.1 คน

เยาวชนในกลุ่มละครในชมรมศิลปะการแสดง เป็นเยาวชนที่เป็นนิสิตชั้นปีที่ 1-4 ของมหาวิทยาลัย โดยมีนิสิตชั้นปีที่ 3-4 เป็นผู้นำในบทบาทสำคัญๆ อาทิ ผู้กำกับการแสดง ผู้ออกแบบฉาก แสง เสียง และมีนิสิตชั้นปีที่ 1-2 เป็นนักแสดงและทีมงานเบื้องหลัง เมื่อปี 3-4 เป็นผู้นำในการ

สร้างสรรค์ละคร เยาวชนปีที่ 1-2 จึงให้ความเชื่อถือและเคารพ แต่เนื่องจากในปีแรกของการก่อตั้งชมรม คือ พ.ศ.2553 นั้นก็มีส่วนผสมของสมาชิกในกลุ่มละครในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน แต่น้องๆ ปี 1-2 ไม่ให้ความเชื่อถือในตัวผู้นำมากเท่าปีที่สองของชมรม (พ.ศ.2554)

ทั้งนี้เยาวชนหนึ่งคนจะมีบทบาทหน้าที่หลายอย่าง อาทิ บทบาทของนิสิตที่มีหน้าที่เรียนหนังสือ ทำงานส่งในรายวิชา อ่านหนังสือสอบ บทบาทน้องในคณะ ที่มีหน้าที่ต้องซ้อมเชียร์ ต้องแขวนป้ายชื่อไว้จนครบ 1 ปี เพื่อให้รุ่นพี่จำได้และสามารถเรียกซ้อมเชียร์ได้ บทบาทน้องในสาขาวิชาที่ต้องร่วมกิจกรรมของสาขา ทั้งกิจกรรมรับน้อง กิจกรรมงานสาขา บทบาทของลูก ที่มีหน้าที่ต้องกลับบ้านไปช่วยงานพ่อแม่ ทำงานบ้าน เป็นต้น เมื่อเกิดบทบาทและหน้าที่ที่หลากหลาย จึงทำให้ต้องเกิดการต่อรองอำนาจกับหลายฝ่ายเพื่อที่จะสามารถสละเวลามาสร้างสรรค์ละครได้

กรณีหนึ่งที่เกิดความขัดแย้งขึ้นกับน้องใหม่ในชมรมศิลปะการแสดง คือ การโค่นรุ่นพี่ในคณะยึดป้ายชื่อ เพราะไม่พอใจที่เยาวชนเหล่านี้ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ละคร และไม่สามารถมีส่วนร่วมในงานและกิจกรรมของรุ่นพี่ในคณะได้ครบทุกกิจกรรม จึงทำให้เกิดการลงโทษด้วยการยึดป้ายชื่อ เยาวชนเหล่านี้ จึงบริหารเวลาให้เหมาะสมมากขึ้น และคิดว่าตนเองทำหน้าที่อย่างดีแล้วภายใต้บทบาทที่หลากหลาย จึงทำป้ายชื่อขึ้นมาใหม่ เพราะคิดว่าพี่คงลืมคืนป้ายชื่อ แต่เมื่อรุ่นพี่รู้เข้า จึงโกรธมาก และเรียกไปสั่งสอน แต่เยาวชนเหล่านี้มองว่าพวกตนไม่ได้ทำอะไรผิด จึงเกิดการแข็งข้อด้วยการไม่สนใจ และให้ความสำคัญกับการซ้อมละคร และร่วมกิจกรรมในชมรมที่เปิดพื้นที่ทางสังคมให้กับพวกเขามากกว่าอยู่ในคณะ

2.2 ความคิด

พฤติกรรมที่สะท้อนความคิดของผู้นำคือการเปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ละครในหลายขั้นตอน มีเพียงการสร้างสรรค์และตัดต่อเสียงที่ผู้นำทำเพียงคนเดียว เนื่องจากมีความเชี่ยวชาญในด้านนี้โดยเฉพาะ เมื่อทำเสียงประกอบละครเสร็จ จึงมอบหมายให้น้องปี 3 ทำหน้าที่ควบคุมในการเปิดและปิดเสียง แต่เนื่องจากน้องคนนี้เปิดด้วยความไม่มั่นใจ และเปิดผิดคิวบ่อยในช่วงซ้อมใหญ่ จึงทำให้ในวันที่มีการแสดงจริง ผู้นำหรือผู้กำกับการแสดงจึงนั่งประกบคู่ เพื่อดูแลและควบคุมความเรียบร้อยของการแสดงทั้งหมดและควบคุมการเปิดและปิด

เสียงในละครที่เป็นหน้าที่ของรุ่นน้องด้วย ทั้งนี้ การควบคุมเป็นไปในลักษณะที่เน้นให้รุ่นน้องทำด้วยตัวเองก่อน ยกเว้นว่าเกิดการผิดพลาด ผู้กำกับก็จะยื่นมือเข้าไปช่วย

แต่ในส่วนนี้ สำหรับรุ่นน้องที่ควบคุมการเปิดและปิดเสียงและสมาชิกในชมรม ล้วนยกอำนาจให้ผู้กำกับการแสดงหรือผู้นำดูแล โดยมีได้มีท่าที่แข็งขันหรือยอมทน อาจเป็นเพราะผู้นำมีลักษณะที่เป็นมิตร และตลอดการทำงานสร้างสรรค์ก็เปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มมีส่วนร่วมอยู่แล้ว รวมทั้งมีการรับฟังเพื่อนสมาชิกในการทำงานทุกขั้นตอนด้วย

2.3 พื้นที่ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

2.3.1 พื้นที่ทางกายภาพ

ชมรมศิลปปะการแสดง มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งทางภาคเหนือ เป็นชมรมที่เพิ่งเปิดใหม่ มีระยะเวลาในสร้างผลงานให้กับตนเองไม่นานนัก (พ.ศ.2553-2555) จึงทำให้ไม่ค่อยได้รับความสำคัญจากมหาวิทยาลัยมากนัก โดยในมหาวิทยาลัยนี้มีชมรมอยู่เป็นจำนวนมาก แต่ละชมรมจะมีพื้นที่ในชมรมมากน้อยไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการของผู้บริหาร ผู้ดูแลชมรม และการบริหารจัดการรายได้ในชมรมด้วย นอกจากขนาดของพื้นที่แล้ว เครื่องอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้กระบวนการต่างๆ ในชมรมก็มีความสำคัญไม่แพ้กัน ซึ่งในชมรมศิลปปะการแสดงนั้น ยังถือได้ว่ามีน้อยกว่าชมรมอื่นๆ โดยในปี พ.ศ.2553 ในช่วงต้นของการทำละครเรื่องแรกนั้น ชมรมยังไม่มีห้องชมรมของตนเอง จึงต้องไปซ้อมการแสดงในพื้นที่เปิด ซึ่งก็คือสนามบาสเก็ตบอล โถงทางเดินใต้อาคารกีฬา ลาน โถง สนามหญ้า เป็นต้น ซึ่งมหาวิทยาลัยนี้มีสโตนแอมประจำมหาวิทยาลัยที่นิสิตส่วนใหญ่ตั้งให้และเข้าใจทั่วกันว่า “เทาแสด แดดและยูง” สิ่งเหล่านี้เป็นอุปสรรคอย่างมากในการซ้อมละครในช่วงต้น เนื่องจากแดดและยูงเป็นอุปสรรคที่ยิ่งใหญ่สำหรับสมาธิในการเรียนรู้ของเยาวชน

แต่ในทางตรงกันข้าม พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ในลักษณะนี้กลับทำให้เยาวชนมีแรงขับเคลื่อนให้กลุ่มมุนานะในการซ้อมที่มากขึ้น กล่าวคือ เมื่อสถานที่ไม่พร้อม ก็ไปขอยืมสถานที่ของชมรมอื่น ทำให้ได้ใช้ความสามารถด้านการสื่อสารและการโน้มน้าวใจในการบริหารจัดการ

เรื่องสถานที่ในการซ้อมได้ รวมทั้ง เกิดความต้องการอยากพิสูจน์ฝีมือให้ผู้บริหารและชมรมอื่นๆ เห็นและรู้จักชมรมศิลปะการแสดงให้มากขึ้นผ่านการแสดงเรื่องแรกของชมรม

เมื่อการแสดงเรื่องแรกได้รับเสียงตอบรับจากทั้งผู้บริหารและผู้ชมส่วนใหญ่แล้ว จะเห็นได้จากเยาวชนที่เป็นนักแสดงในเรื่องนี้ เมื่อเดินทางไปทางไหน ทำกิจกรรมใดในมหาวิทยาลัย จะมีคนเรียกชื่อตัวละครในเรื่องแรกแทนชื่อของตนเอง ในช่วงที่ละครเพิ่งจบไป ทำให้สมาชิกในชมรมรับรู้ได้ว่าตนได้รับการยอมรับมากขึ้น ผู้บริหารจึงอนุญาตให้มีห้องชมรมของชมรมได้ ซึ่งมีลักษณะเป็นพื้นที่แบบปิดมากขึ้น

แต่เนื่องจากห้องชมรมที่ได้มานั้นมีขนาดเล็กเกินไป และไม่มีเครื่องปรับอากาศ เยาวชนเหล่านี้จึงยังคงไปขอยืมห้องจากชมรมลูกทุ่งในการซ้อมอย่างต่อเนื่องในละครเรื่องที่สอง

2.3.2 พื้นที่ทางความคิด ที่นำไปสู่การมีพื้นที่ทางสังคม

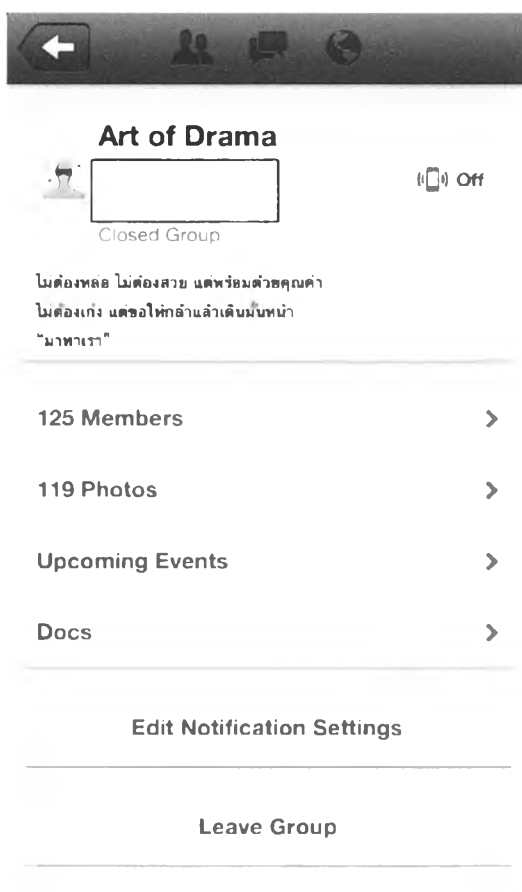
เนื่องจากการทำงานในชมรมศิลปะการแสดงมีลักษณะการทำงานที่มีอำนาจแบบแนวนอนที่สมาชิกในกลุ่มมีอำนาจใกล้เคียงกัน แต่เนื่องจากสมาชิกในกลุ่มสร้างสรรค์จะประกอบไปด้วยนิสิตชั้นปีที่ 1-4 ก็ตาม จึงทำให้มีเรื่องอาวุโสเข้ามาเกี่ยวข้อง แต่ก็ยังจัดได้ว่าเป็นการทำงานในรูปแบบของอำนาจแบบแนวนอน ทำให้เกิดเสรีในการแสดงความคิดเห็นในกลุ่มตอนทำงานสร้างสรรค์ละครค่อนข้างสูง ทั้งนี้อาจเกิดจากความรู้ในเรื่องของการสร้างสรรค์ละครที่มีอย่างใกล้เคียงกัน อายุใกล้เคียงกัน จึงทำให้เกิดเสรีภาพในการทำงานได้ง่าย อีกทั้งผู้นำในเรื่องที่สอง นั้นเคยมีประสบการณ์การทำงานในเรื่องแรกมาแล้ว จึงทำให้เรียนรู้ว่าการสื่อสารนั้นสำคัญมากต่อการพัฒนางานละคร จึงปล่อยให้เกิดการแสดงความคิดเห็นที่ค่อนข้างเปิดกว้าง นำไปสู่การเปิดพื้นที่ทางความคิดของเหล่าสมาชิกในชมรมด้วย

ในขณะเดียวกัน เมื่อชมรมได้สร้างสรรค์งานเรื่องแรกจนเป็นที่รู้จักของคนในมหาวิทยาลัยแล้ว ชมรมก็ได้รับการยอมรับจากผู้บริหารมากยิ่งขึ้น จนทำให้ได้รับการอนุมัติห้องชมรมมาในที่สุดดังที่ได้กล่าวมาแล้ว และนิสิตทั่วไปก็ให้ความสนใจกิจกรรมของชมรมมากยิ่งขึ้น และสนใจมาสมัครเป็นสมาชิกในชมรมมากยิ่งขึ้น ทำให้สมาชิกในการทำงานละครเรื่องที่สองนั้นมี

จำนวนมากขึ้น จัดเป็นการใช้ผลงานของกลุ่มที่ร่วมสร้างสรรค์กันมาเป็นไปเบิกทางและเปิดพื้นที่ทางสังคมให้กลุ่มของคนอีกด้วย

2.4 เทคโนโลยี

กลุ่มเยาวชนนี้มีการใช้เทคโนโลยีในการเชื่อมประสานสมาชิกในกลุ่มค่อนข้างสูงในปีที่ 2 ของการก่อตั้งชมรม (พ.ศ.2554) โดยเปิดแฟนเพจในเฟซบุ๊กที่มีชื่อว่า Art of Drama ซึ่งเป็นแฟนเพจที่มีลักษณะแบบกลุ่มปิด (Closed Group) โดยสมาชิกในแฟนเพจนี้ก็คือสมาชิกในชมรมศิลปะการแสดงนั่นเอง

ภาพที่ 4 แฟนเพจของชมรมศิลปะการแสดง (1 มีนาคม 2556)

แฟนเพจนี้มีไว้สำหรับการติดต่อสื่อสารกันภายในกลุ่ม เพื่อนัดหมายการซ้อม นัดประชุม ติดตามงาน เผยแพร่ผลงานและความคืบหน้าของงาน และการประกาศเชิญชวนให้คนที่

สนใจมาสมัครคัดเลือกเป็นนักแสดงในเรื่องที่สองด้วย และเมื่อคัดเลือกแล้วก็ประกาศผลการคัดเลือกที่แฟนเพจนี้เช่นกัน

ในปัจจุบัน แฟนเพจนี้เป็นที่ปลุกกระดม สร้างขวัญกำลังใจ ในยามท้อแท้ขณะสมาชิกหายไป ขาดการติดต่อ หรืองานไม่คืบหน้าเท่าที่ควร อีกทั้งยังเป็นที่สำคัญสำหรับเผยแพร่ผลงานของกลุ่มละครอื่นๆเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในสมาชิกของชมรมและผู้สนใจ รวมทั้งเชิญชวนคนมาดูละครเรื่องที่ 3 เรื่องล่าสุด อีกด้วย

ภาพที่ 5 ละครเรื่องล่าสุดของชมรมศิลปะการแสดงในแฟนเพจของชมรม (1 มีนาคม 2556)

เทคโนโลยีที่ทางชมรมใช้นั้น นอกจากจะเป็นเฟชบุ๊กแล้ว ยังมีเรื่องของการใช้โทรศัพท์ในการติดต่อสื่อสารกันระหว่างสมาชิกในชมรม เพื่อการนัดหมายในการชักซ้อมด้วย รวมทั้งบางครั้งเกิดการควบคุมการใช้โทรศัพท์ขณะซ้อมละคร อาทิ การแชทผ่านโปรแกรมวีทแอปส์ ไลน์ การแชทผ่านแบล็คเบอร์รี่ เป็นต้น เพื่อให้นักแสดงและทีมงานมีสมาธิในการทำงานมากขึ้น

2.5 การบริหารอำนาจ

โดยมีโครงสร้างอำนาจในกลุ่มละคร ดังนี้

ภาพที่ 6 โครงสร้างทางอำนาจของกลุ่มละครในชมรม

โดยมีรายละเอียดการบริหารอำนาจในกลุ่ม ดังนี้

2.5.1 คนและงานสร้างสรรค์ การบริหารอำนาจแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

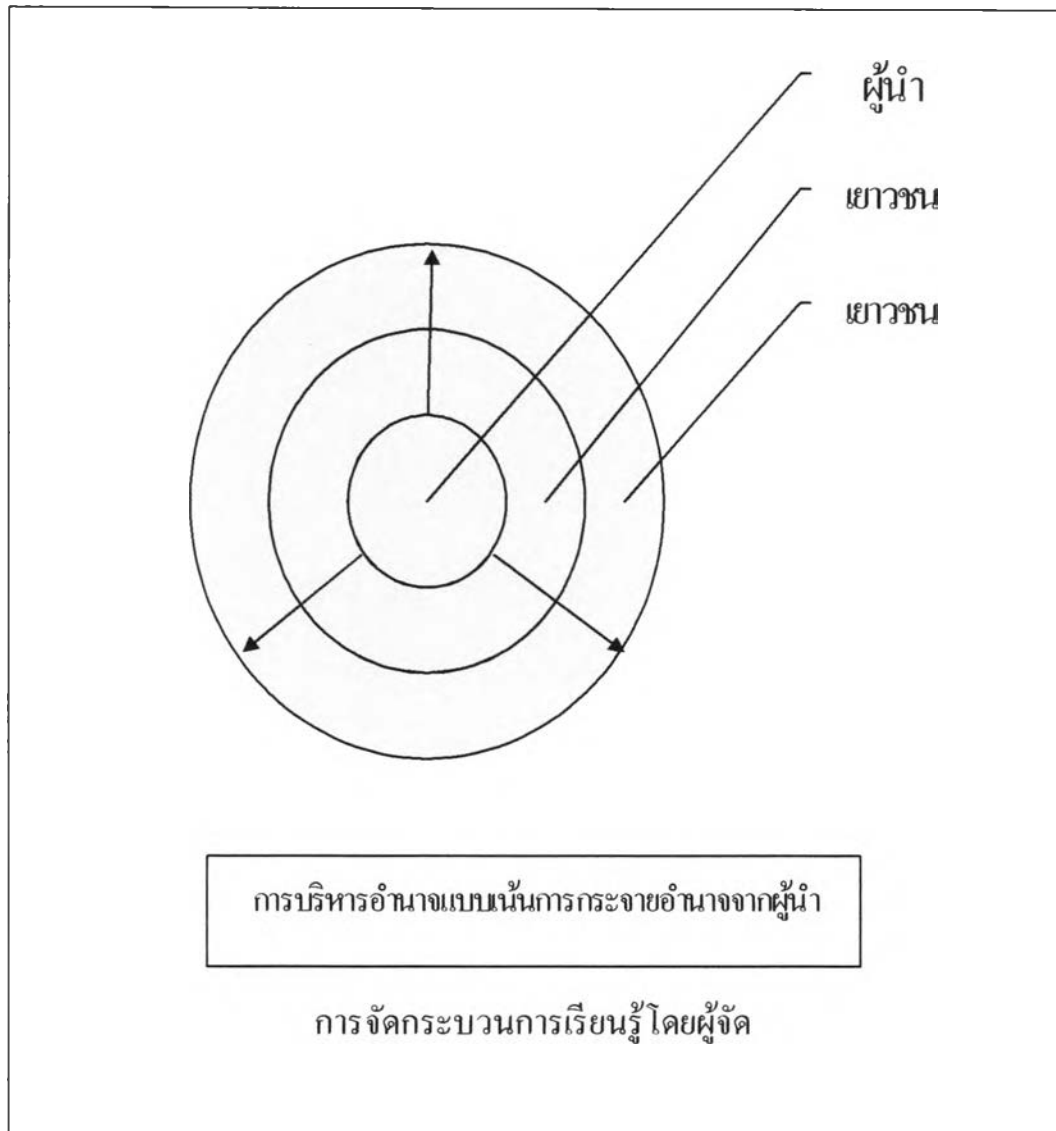
1)การบริหารอำนาจในปีแรกของการก่อตั้งชมรม พ.ศ.2553

ในปีแรกนั้นเป็นช่วงก่อรูปของชมรม ทำให้การทำงานนั้นยังไม่มีระบบที่ดีพอ เนื่องจากทุกคนไม่มีทักษะทางการสร้างสรรค์งานละครมาก่อน เมื่อมีการฝึกอบรมทักษะการละคร ให้ประมาณ 3 วันๆละ 4 ชั่วโมง รวม 12 ชั่วโมง ทุกคนจึงมีพื้นฐานพอๆกัน แต่เนื่องจากมีทักษะพื้นฐานที่เคยทำละครสมัยอยู่โรงเรียนมัธยมมาก่อน จึงทำให้บุคคลเหล่านี้ได้รับคัดเลือกให้ทำหน้าที่หลักๆ อาทิ ผู้เขียนบท ส่วนผู้กำกับการแสดงนั้นได้แสดงความสามารถให้ทุกคนเห็นในช่วงของการฝึกอบรมจึงได้รับการคัดเลือกจากกลุ่มสมาชิกให้ทำหน้าที่กำกับการแสดง แต่เมื่อกำกับได้สักระยะหนึ่ง ก็เริ่มที่จะบริหารคนและงานโดยใช้อำนาจในแนวตั้งมากไป ทำให้เพื่อนร่วมงานเกิดความไม่พอใจและลาออกจากชมรมไปจำนวนหนึ่ง สมาชิกในชมรมบางส่วนจึงไปปรึกษาที่ผู้ดูแลชมรมที่พวกเขาเรียกกันว่า “แม่” ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น เพราะสมัยนั้นชมรมยังไม่ได้มีการรับรอง ยังไม่มีห้องชมรม และไม่มีที่ปรึกษาอย่างเป็นทางการ ผู้ดูแลชมรมจึงลงมาช่วยแก้ไขปัญหาและไกล่เกลี่ย จึงทำให้เกิดการบริหารงานแบบแนวราบมากยิ่งขึ้น คือเปิดโอกาสให้เพื่อนสมาชิกมีส่วนร่วมในการทำงานในทุกขั้นตอนให้มากขึ้น

2)การบริหารอำนาจในปีที่สองของชมรม ในปี พ.ศ.2554

การบริหารงานในชมรมในปีที่ 2 มีการบริหารอำนาจแบบแนวราบที่ชัดเจนมากขึ้น กล่าวคือ สมาชิกทุกคนมีสิทธิในการเสนอความคิดเห็น และร่วมสร้างองค์ประกอบศิลป์และองค์ประกอบทุกอย่างด้วยตนเองทุกขั้นตอน โดยมีผู้นำกลุ่มเป็นผู้กำกับการแสดงที่เป็นพี่ปี 4 แต่มีลักษณะนิสัยที่มีเสน่ห์ เป็นที่ชื่นชอบของน้องๆและสมาชิกในกลุ่ม อาทิ เป็นคนทำงานรับผิดชอบวางแผนงานดี ทำงานมีขั้นตอน มีรายละเอียด วางตัวดีน่าเคารพ และน่าเชื่อถือ อารมณ์ดี มีทักษะภาษาที่ดี สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน และมีความสามารถในการแก้ปัญหาและความขัดแย้งได้ จึงทำให้สามารถรวมใจคนทำงานให้เป็นหนึ่งเดียวได้ มีลักษณะการบริหารงานแบบเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม และให้สิทธิในการทำงานของทุกคนเท่ากัน งานในปีที่ 2 แม้จะมีเวลาในการ

ทำงานเพียง 10-15 วัน แต่ก็สามารถทำงานให้สำเร็จลงได้ และยังสามารถเสริมวิถีประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นได้ในกลุ่มสมาชิกด้วย

ภาพที่ 6 การบริหารอำนาจภายในกลุ่มละครในชมรมศิลปะการแสดง

นอกจากนี้การบริหารอำนาจของกลุ่มละครในชมรมยังเน้นเรื่องการกระจายอำนาจจากผู้นำไปสู่เยาวชนซึ่งจัดเป็นการกระจายอำนาจในแนวราบ ภายใต้การบริหารจัดการโดยผู้จัดกระบวนการเรียนรู้อีกชั้นหนึ่ง

โดยสรุปคือสองปีมีการบริหารอำนาจที่มีความแตกต่างกัน ในปีแรกมีการต่อรองทางอำนาจระหว่างสมาชิกเพื่อทำให้งานสำเร็จลุล่วงน้อยมาก คือ เมื่อไม่พอใจการบริหารอำนาจของผู้นำชมรม สมาชิกเลือกที่จะถอดถอนตนเองออกจากกลุ่ม แต่ในปีนี้มี การถ่วงดุลอำนาจที่ดีขึ้น ทำให้งานสำเร็จลุล่วงได้ภายในเวลาที่กำหนดและมีกระบวนการทำงานที่ดีกว่าปีที่ผ่านมา

2.5.2 พื้นที่และเวลา แบ่งเป็น

1) การบริหารอำนาจในเรื่องพื้นที่และเวลาในการซ้อม

การบริหารพื้นที่และเวลา ทั้ง 2 ปี คือช่วงปีแรกตอนทำละครเรื่องแรกนั้นยังไม่มีห้องชมรมของตนเอง เน้นการซ้อมที่ได้ทุนอาคารและสนามบาสเก็ตบอล ส่วนปีที่สอง ได้ห้องชมรมมา แต่ไม่มีเครื่องปรับอากาศจึงทำให้เยาวชนไปขอยืมห้องชมรมอื่นมาใช้เป็นสถานที่ซ้อม จึงอาจกล่าวได้ว่าเยาวชนสามารถบริหารจัดการพื้นที่และเวลาในการใช้พื้นที่ได้อย่างอิสระ โดยใช้ความสามารถส่วนบุคคลในการเจรจาต่อรองขอยืมสถานที่ห้องชมรมอื่นมาใช้ในการซ้อมงานของชมรมได้

2) การบริหารอำนาจในเรื่องพื้นที่และเวลาในการแสดง

การบริหารอำนาจส่วนนี้ ทางมหาวิทยาลัยและกองกิจการนิสิตเป็นผู้บริหารจัดการ ภายใต้เงื่อนไขความสมัครใจและมติของชมรมว่าสะดวกที่จะจัดแสดงละครในช่วงวันใด และใช้สถานที่ใดในการจัดแสดง หลังจากนั้นทางชมรมก็จะแจ้งทางมหาวิทยาลัยว่าใช้หอประชุมในการซ้อมก่อนวันแสดงจริงกี่วัน และทางมหาวิทยาลัยจะเป็นผู้กำหนดเวลาในการปิดหอประชุมว่าไม่เกิน 24.00 น.ของทุกวันที่ขอใช้ และมีกฎในการรักษาความสะอาดและไม่เปิดเครื่องปรับอากาศขณะซ้อมด้วย ซึ่งในส่วนนี้เยาวชนไม่สามารถต่อรองอำนาจกับมหาวิทยาลัยได้

2.6 ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างสรรค์ละคร

แบ่งเป็นหลายประการ คือ

2.6.1 การบริหารเวลาระหว่างงานส่วนตัวกับส่วนรวม ปัญหาคือในหนึ่งวันผู้เรียนรู้มีกิจกรรมทั้งการเรียนในสาขาวิชา การทำกิจกรรมของสาขาวิชา และคณะ จึงทำให้ผู้เรียนรู้มีเวลาในการทำกิจกรรมสร้างสรรค์ละครได้น้อยมาก คือ สัปดาห์ละ 2-4 ชั่วโมง

2.6.2 สถานที่ในการเรียนรู้ มีบริบทแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม อาทิ มีความมืด มีเสียง ร้อน สถานที่คับแคบ อากาศไม่ถ่ายเท

2.6.3 จำนวนสมาชิกในกลุ่มที่ไม่คงที่ ในตอนเริ่มต้นโครงการละครจะมีจำนวนสมาชิกมาจำนวนมาก แต่เมื่อทำงานสร้างสรรค์ไประยะหนึ่งจำนวนสมาชิกจะลดน้อยลง ท้ายสุดเมื่อนำเสนอละครต่อสาธารณะ จำนวนสมาชิกเหลือเพียงประมาณ 50 % อันเนื่องมาจากปัญหาเรื่องการบริหารจัดการเวลาส่วนบุคคลและการสื่อสารระหว่างขั้นตอนการสร้างสรรค์ละครด้วย

2.6.4 ขาดทักษะความรู้เฉพาะทาง อาทิ การแสดง การกำกับการแสดง การสื่อสาร การทำงานเป็นทีม ทำให้เกิดการลองผิดลองถูกระหว่างทำงานสร้างสรรค์ละคร เกิดความขัดแย้งทางความคิด และกระบวนการสร้างสรรค์ละครเป็นไปได้ช้ากว่ากำหนดเล็กน้อย

3. ข้อมูลพื้นฐานเชิงอำนาจในแนวผสมผสานของกลุ่มละครอิสระ ที่ทำงานในพื้นที่ภาคใต้ ภายใต้การสนับสนุนจากกลุ่มละครอาชีพ มูลนิธิสื่อชาวบ้าน มะขามป้อม

ปัจจัยที่ส่งผลในเรื่องอำนาจของกลุ่มเยาวชนในโรงเรียนมี 5 เรื่อง คือ

3.1 คน

คนที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ละครในกลุ่มละครอิสระนี้ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1) เยาวชนที่เป็นสมาชิกในกลุ่มละคร ที่มีลักษณะการบริหารอำนาจในแนวราบ และ 2) ผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ คือ กลุ่มละครอาชีพ มูลนิธิสื่อชาวบ้าน มะขามป้อม ที่มีลักษณะการบริหารอำนาจกับเยาวชนในแนวตั้งที่เปิดโอกาสให้เยาวชนมีส่วนร่วมในการกำหนดเงื่อนไขบางประการในกระบวนการเรียนรู้ด้วย ในกลุ่มนี้จึงเป็นการบริหารอำนาจในการสร้างสรรค์ละครแบบแนวผสมผสาน คือ มีทั้งแนวราบและแนวตั้งผสมผสานกัน

ในกลุ่มเยาวชนที่ เป็นผู้สร้างสรรค์ละครหรือกลุ่มละครอิสระนั้นมีสมาชิกรวมกัน 3 คน โดยทุกคนมีบทบาทหน้าที่หลายอย่าง ในเบื้องต้นเสมือนว่าไม่มีใครเป็นผู้นำ แต่เมื่อสัมภาษณ์สมาชิกในกลุ่มทั้งหมดจึงทราบว่า มีผู้นำ 1 คน ที่ทำหน้าที่ประสานงานกับสมาชิกในกลุ่ม ประสานงานกับชุมชนและภาคีเครือข่าย รวมทั้งประสานงานกับกลุ่มละครอาชีพที่เป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ด้วย เพียงแต่ที่ทุกคนไม่รู้สึกรู้ว่าไม่มีใครนำใคร เพราะทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมสร้างสรรค์ละครหลักๆทั้งหมดด้วยตนเอง มีเพียงขั้นการประสานงานเท่านั้นที่มอบอำนาจให้ผู้นำของกลุ่มไปสื่อสารและทำหน้าที่แทน จึงทำให้ลักษณะของอำนาจที่ใช้ในการทำงานเป็นแนวราบค่อนข้างมาก

ส่วนผู้จัดกระบวนการเรียนรู้เองก็ใช้อำนาจในการบริหารจัดการเรียนรู้แบบแนวตั้ง คือ มีลักษณะของการวางกรอบการพัฒนาการเรียนรู้ การจัดวางกิจกรรมที่ให้เยาวชนเข้าร่วม ระยะเวลาในการเข้าร่วม จำนวนคนที่เข้าร่วมโครงการ เงื่อนไขในการเข้าร่วมกิจกรรม อาทิ จำนวนรอบที่แสดง จำนวนรอบที่ต้องอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อส่งต่อความรู้ การลงชุมชนเพื่อเก็บข้อมูลและสร้างบทละครที่ดึงประเด็นปัญหาจากชุมชน เป็นต้น แต่ทั้งนี้ กลุ่มผู้จัดได้เปิดโอกาสให้เยาวชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเงื่อนไขของตนเองด้วย อาทิ การเลือกพื้นที่ของชุมชน การเลือกประเด็นที่อิสระ การเลือกสถานที่และวัน เวลา ในการแสดง เป็นต้น จึงจัดเป็นการบริหารอำนาจในการสร้างสรรค์ละครแบบผสมผสาน

3.2 ความคิด

เนื่องจากสมาชิกในกลุ่มมีเพียง 3 คน และสมาชิกในกลุ่มเป็นเพื่อนกันในระดับมหาวิทยาลัย จึงทำให้แต่ละคนยอมรับในตัวตนของกันและกันและยอมรับในความคิดเห็นของทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน จึงเกิดอิสระทางความคิดกันค่อนข้างมาก เพราะคุยกันได้ทุกเรื่อง คุยกันได้โดยตรงไปตรงมา ขณะที่กลุ่มละครมะขามป้อมก็ให้อิสระในการคิดแก่กลุ่มละครอิสระ และเปิดโอกาสให้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ โดยจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อต่อยอดความรู้และทักษะด้านละครเพิ่ม เพื่อให้กลุ่มละครนำไปพัฒนาปรับปรุงงานของกลุ่มตนเอง ความสัมพันธ์ของกลุ่มละครอิสระกับผู้จัดเป็นไปได้อย่างดี ภายใต้การจัดการเรียนรู้ที่ผู้จัดวางเงื่อนไขไว้ เยาวชนก็สามารถรักษาตัวตนของกลุ่มตนเองไว้ได้ด้วย จึงจัดได้ว่ากลุ่มนี้เป็นการบริหารอำนาจแบบสมดุล

3.3 พื้นที่ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

3.3.1 พื้นที่ทางกายภาพ

ในส่วนนี้ เขาเลือกพื้นที่ที่บ้านเกิดตนเอง คือ ภาคใต้ เป็นพื้นที่ในการทำงานสร้างสรรค์และเก็บข้อมูลประกอบการสร้างสรรค์ละคร จึงทำให้มีประเด็นทางสังคมที่ชัดเจนที่นำมาสร้างสรรค์เป็นละคร ได้ ผสมกับความคุ้นเคยกับสถานที่ในจังหวัดสงขลา เพราะส่วนหนึ่งของสมาชิกเป็นคนจังหวัดสงขลา และทั้งหมดของสมาชิกเป็นนักศึกษาที่เรียนที่จังหวัดสงขลา

ความคุ้นเคยนี้ ทำให้เวลาไปสื่อสารกับชาวบ้านเป็นเรื่องง่ายขึ้น เนื่องจากพูดจากภาษาเดียวกัน ผสมกับเป็นคนท้องถิ่นที่เห็นปัญหาตลอด จึงทำให้เข้าใจปัญหาและคิดหาทางออกด้วยการใช้ละครเป็นเครื่องมือในการสื่อสารประเด็นทางสังคมต่างๆ

การใช้เครื่องมือละครในพื้นที่ที่ตนเกิดและคุ้นเคยนั้น นำมาซึ่งกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้เยาวชนเกิดจิตสาธารณะได้ง่ายขึ้น เพราะเกิดความรู้สึกร่วมกันในฐานะคนภูมิภาคเดียวกัน แม้ว่าจะมีสมาชิกบางคนอยู่ในจังหวัดพัทลุงก็ตาม

3.3.2 พื้นที่ทางความคิด ที่นำไปสู่การมีพื้นที่ทางสังคม

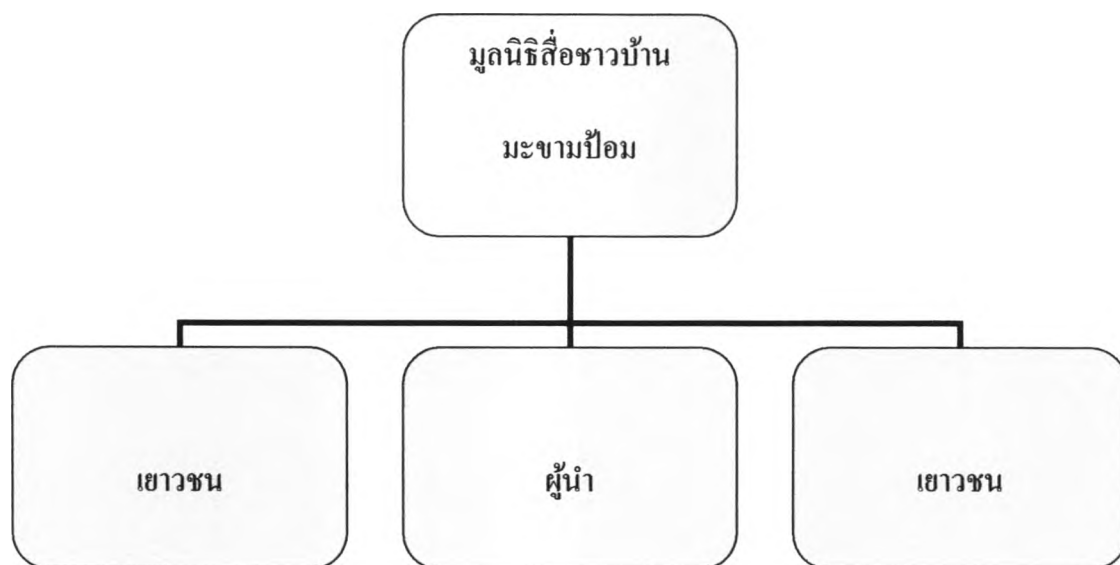
พื้นที่ทางความคิดที่มุ่งใช้ละครเป็นเครื่องมือสื่อสารกับชุมชนและสังคม นำไปสู่การมีพื้นที่ทางสังคมผ่านสัญลักษณ์ของคนสร้างละครและตัวละคร ไม่ว่าจะไปไหนมาไหนชาวบ้านก็จะพากันเห็นว่ากลุ่มนี้คือผู้ที่เข้ามาทำงานกับชุมชน ร่วมสร้างละครกับชุมชน เพื่อตั้งประเด็นปัญหาของชุมชนและนำกลับไปสะท้อน กระตุ้นเตือน กลับไปยังชุมชนอีกครั้งหนึ่ง

3.4 เทคโนโลยี

ในขั้นเตรียมงานนี้ กลุ่มละครอิสระเลือกใช้เฟซบุ๊กในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมกับคนนอกกลุ่มและคนนอกชุมชน เพื่อสอบถามถึงความจำเป็นในการจัดแสดงละครจำนวน 10 พื้นที่ โดยให้คนทั่วไปที่เป็นสมาชิกแฟนเพจในเฟซบุ๊กเป็นผู้ร่วมแสดงความคิดเห็นและโหวต จนนำไปสู่ข้อสรุปด้านสถานที่ในที่สุด

3.5 การบริหารอำนาจ

โดยมีโครงสร้างอำนาจในกลุ่มละคร ดังนี้

ภาพที่ 8 โครงสร้างทางอำนาจของกลุ่มละครอิสระ

กล่าวคือ ภายใต้การบริหารอำนาจในแนวราบระหว่างผู้นำกับเยาวชนในกลุ่มละคร ก็ยังมีผู้จัดกระบวนการเรียนรู้เป็นผู้ควบคุมการผลิตงานสร้างสรรค์ละครบางส่วน โดยกำหนดเงื่อนไขแบบที่เปิดโอกาสให้เยาวชนมีส่วนร่วมด้วย

การบริหารอำนาจในกลุ่มละครอิสระมีลักษณะผสมผสาน โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.5.1 คนและงานสร้างสรรค์

การบริหารอำนาจในการทำงานมีลักษณะแบบแนวตั้งจากการได้รับการกำหนดและการจัดกระบวนการเรียนรู้มาจากมูลนิธิสื่อชาวบ้าน มะขามป้อม โดยมะขามป้อมจะเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ 11 ขั้นตอน ประกอบด้วย

1) การพูดคุย ทำความรู้จัก และแสดงความคิดเห็นประเด็นต่างๆ

2) เริ่มติดทักษะละคร อาทิ ลงพื้นฐานด้านการแสดง การใช้ร่างกาย สมาธิ ประสาทสัมผัส การพัฒนาภายนอกและภายใน

3)ทำแผนที่ชีวิตเพื่อการทบทวนและมาแลกเปลี่ยนกัน ต่อมาเป็นการทบทวนเรื่องของตัวเอง นำมาสร้างเป็นละครของตนเองได้

4)การเสนอโครงการ ระยะเวลาการทำงาน ทั้งการแสดง 5 รอบและจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ อีก 1 รุ่น

5)การสร้างบทละครด้วยการสร้างภาพ โดยมีจุดเริ่มเรื่อง จุดขัดแย้ง และจุดจบด้วยเทคนิค Image Theatre โดยสร้างให้เกิดแนวความคิดรวบยอด (Concept)

6)กิจกรรมเรื่องกายภาพการปกครอง เรื่องเล่า ความเชื่อ และเรื่องปัญหาในสังคม จนสุดท้ายเกิดเป็นความสัมพันธ์ในชุมชน

7)การพัฒนาบทละครหรือวรรณกรรมที่นำเรื่องเล่ามาตีความและประยุกต์ ทำให้เกิดความน่าสนใจและมีมิติทางชุมชนและสังคมด้วย โดยการเลือกรื่องที่มีประเด็นซ่อนอยู่ในชุมชนที่จะศึกษา จัดทำเป็นภาพลำดับเหตุการณ์ (Story Board)

8)การซ้อมและการพัฒนารูปแบบละคร ให้สามารถสื่อสารประเด็นและมีความเป็นศิลปะด้วย

9)การแสดง โดยให้บทบาทของละครมีหน้าที่ในการสื่อสารมากขึ้น

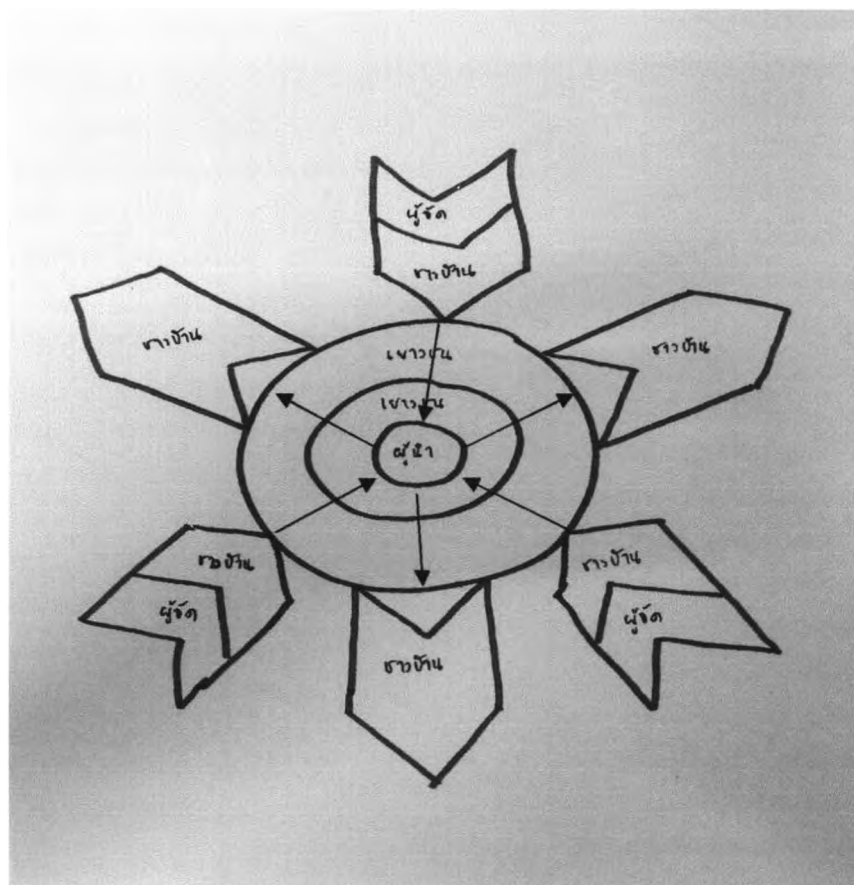
10)พูดคุย จุดประเด็นความเข้าใจ

11)สรุปผลการทำงานทั้งหมด

โดยมะขามป้อมเน้นการจัดการเรียนรู้แบบวงเงื่อนไขแบบมีส่วนร่วม กล่าวคือ กลุ่มละครอิสระสามารถที่จะสร้างสรรค์งานละครของตัวเองให้เป็นลักษณะของตนเองได้ เลือกรื่องประเด็น และชุมชนที่จะลงไปเก็บข้อมูลได้เอง สามารถกำหนดพื้นที่ในการจัดแสดง วันและเวลาในการแสดง และสามารถกำหนดกลุ่มที่กลุ่มละครอิสระจะไปอบรมเชิงปฏิบัติการให้ได้ โดยมะขามป้อมจะเป็นเพียงผู้วางเกณฑ์บางอย่างเท่านั้น ตามขั้นตอน 11 ขั้นตอน ในรายละเอียดและการต่อยอด กลุ่มละครสามารถบริหารอำนาจได้เอง

ส่วนที่สองคือการบริหารในแนวราบระหว่างเพื่อนสมาชิกของกลุ่มละครอิสระ โดยมีจำนวนสมาชิก 3 คน ทุกคนมีบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญเท่ากัน จึงสามารถพูดคุยกันได้ทุกเรื่อง กล้าที่จะสื่อสารความคิดเห็นกันโดยตรงไปตรงมาบนฐานของเหตุผล เน้นการบริหารแบบกระจายอำนาจ โดยมีผู้นำกลุ่มเยาวชน ที่เป็นผู้ชายที่มีความมั่นใจ มีหลักการ และน่าเชื่อถือ ขณะเดียวกันก็เป็นคนอารมณ์ดี และสื่อสารได้อย่างดีอีกด้วย จึงทำให้เยาวชนยังคงทำงานร่วมกัน แม้ว่าจะจบโครงการจากมะขามป้อมไปแล้ว กลุ่มละครอิสระก็ยังคงทำงานละครเพื่อสะท้อนประเด็นสังคมต่อไป

สามารถแสดงแผนภาพของการบริหารอำนาจในแนวผสมผสานได้ดังนี้

ภาพที่ 9 การบริหารอำนาจแบบผสมผสาน

3.5.2 พื้นที่และเวลา

ในส่วนของการบริหารพื้นที่และเวลานั้นไม่มีการกำหนดสถานที่และเวลาแสดงที่แน่นอนจากมะขามป้อม มีเพียงกำหนดจำนวนรอบอย่างต่ำ 5 รอบเท่านั้น แต่ท้ายที่สุด เขาวชนกลุ่มละครอิสระก็จัดแสดงเรื่องแรก 5 รอบ และเรื่องที่สองจำนวน 19 รอบ และเปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปสามารถแสดงความคิดเห็นและลงมติพื้นที่ในการแสดงในเฟซบุ๊กอีกด้วย จัดเป็นการคืนอำนาจให้กับคนทั่วไปได้มีส่วนร่วมในการกำหนดพื้นที่ในการแสดงงานของตนเอง ถือเป็นการทำงานที่เน้นการกระจายอำนาจอย่างแท้จริง

3.6 ปัญหาและอุปสรรคในการสร้างสรรค์ละคร

ส่วนใหญ่ปัญหาที่เจอเป็นเรื่องสถานที่ เนื่องจากในช่วงปีแรกๆเขาวชนยังเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยอยู่ ยังพอลหาที่ซ้อมและประชุมในมหาวิทยาลัยได้บ้าง แต่เมื่อเรียนจบแล้ว การจะหาที่ซ้อมจึงเป็นเรื่องลำบาก จนเมื่อกลุ่มเขาวชนได้รับความช่วยเหลือจากศูนย์เรียนรู้ธรรมชาติ จึงได้ทั้งสถานที่ในการซ้อมและในการอยู่อาศัย ยามที่เรียนจบแล้วยังไม่ได้กลับภูมิลำเนาอีกด้วย

นอกจากนี้ยังเกิดปัญหาในช่วงแรกของการลงทะเบียนข้อมูลในพื้นที่ชุมชนด้วย เนื่องจากเคยมีนักวิจัยเข้าไปเก็บข้อมูลแล้วแจ้งกับชาวบ้านว่าจะเข้ามาช่วยเหลือ แต่แล้วก็หายเงียบไป ทำให้ชาวบ้านเกิดความระแวงและไม่ให้ข้อมูลในช่วงต้น แต่เนื่องจากความที่เป็นนักศึกษาด้านการพัฒนาชุมชนที่พอมีทักษะในการลงชุมชนมาบ้าง จึงทำให้ปัญหาคลี่คลายลงได้ และได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านเป็นอย่างดี จนถึงขั้นที่ทุกวันนี้ชาวบ้านเฝ้าเฟียร์ถามว่า เมื่อไรจะมาเล่นอีก และเมื่อไรจะทำละครเรื่องใหม่ เป็นต้น

4.สรุปข้อมูลพื้นฐานเชิงอำนาจตามขั้นตอนการสร้างสรรค์ละคร

อำนาจที่ส่งผลต่อการได้มาซึ่งวิถีประชาธิปไตยของทั้งแนวคิ่ง แนวราบ และแนวผสมผสาน นั้น สามารถสรุปและแบ่งตามปัจจัยต่างๆได้ดังนี้

4.1 คน

ขั้นเตรียมงาน เป็นขั้นตอนที่สมาชิกในชมรมจะเป็นกระจอกเงาสะท้อนซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกลุ่มสร้างสรรค์ขณะสร้างสรรค์ละครจะก่อรูปตัวตนที่มีวิถีประชาธิปไตยในตัวเยาวชนขึ้น โดยในกลุ่มที่มีอำนาจแนวดิ่ง การก่อรูปจะมีหลายลักษณะทั้งแบบที่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่จ้านต่ออำนาจ เลือกว่าใช้อำนาจของตน และต่อรองอำนาจกับผู้สั่งการ ขณะที่กลุ่มที่มีอำนาจแนวราบและแนวผสมผสาน จะก่อรูปในทางที่ยกอำนาจให้กับผู้นำ และเลือกใช้อำนาจของตนบนสิทธิที่พึงมี

ขั้นการแสดง เยาวชนจะใช้อำนาจด้านบวกของตนเองสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการรับผิดชอบบทบาทหน้าที่ของตนขณะแสดง โดยในกลุ่มละครในโรงเรียนกับกลุ่มละครในชมรมจะมีลักษณะการใช้อำนาจที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ผู้นำหรือผู้มีอำนาจจะมีสิทธิ์ขาดสูงสุดในการแสดง เพื่อทำหน้าที่กำกับตันเรือพาลูกเรือซึ่งก็คือทีมงานสร้างสรรค์ละครทุกคนไปถึงจุดหมายได้อย่างพร้อมเพรียงกัน คือ การสื่อสารเรื่องราวผ่านไปยังผู้ชมเพื่อสร้างอารมณ์และความรู้ให้กับผู้ชม ทั้งในเรื่องของภาวะผู้นำ และเรื่องของคุณธรรม

ขั้นประเมินผล เยาวชนที่ใช้อำนาจในแนวดิ่งจะมีลักษณะของการใช้อำนาจที่มีลำดับชั้นอย่างชัดเจน คือ อาจารย์ผู้ดูแลโครงการเป็นผู้นำคณาจารย์ประชุมเพื่อสรุปโครงการและสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน ขณะที่กลุ่มที่มีอำนาจในแนวราบและแนวผสมผสาน เยาวชนเป็นผู้ประเมินผลเอง โดยมีผู้นำเป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ในการประเมินผลกับสมาชิกในกลุ่ม และผู้จัดกระบวนการเรียนรู้จัดกิจกรรมเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ในภายหลังหลังจากเสร็จสิ้นโครงการ

4.2 ความคิด

ขั้นเตรียมงาน ในช่วงต้นของการสร้างสรรค์ละคร เยาวชนจะเกิดการแปลสัญลักษณะใหม่ที่ได้จากการสร้างสรรค์ละคร นำไปสู่การกำหนดพฤติกรรมและเกิดตัวตนใหม่ โดยมีความคิดเป็นต้นทางของตัวตนและพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป

ขั้นการแสดง เยาวชนจะไม่มีอิสระในความคิดมากเท่าขั้นเตรียมงาน เนื่องจากหน้าที่ที่ต้องทำในบทบาทที่ต้องทำตามกรอบเกณฑ์ และมีแนวโน้มต้องเชื่อฟังผู้กำกับการแสดงและทีมงาน

เบื้องหลังมากเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของงานส่วนรวม อีสาระในการเสนอความคิดเห็นที่นอกเหนือไปจากที่เคยทำไว้ในขั้นเตรียมงานจึงไม่สามารถจะทำได้

ขั้นประเมินผล เยาวชนมีการใช้ความคิดที่สะท้อนความคิดจากภายในของตนเองเพื่อทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้ตลอดการสร้างสรรค์ละคร และได้สะท้อนความคิดเห็นที่ตนมีต่อเพื่อนร่วมการเรียนรู้ด้วย ทั้งนี้ในกลุ่มที่มีการบริหารในแนวตั้งจะพบว่าเยาวชนที่เป็นผู้ปฏิบัติการสามารถสะท้อนความเห็นต่อผู้สั่งการที่เป็นเยาวชนด้วยกันได้ แต่ไม่กล้าที่จะสะท้อนความเห็นที่มีต่ออาจารย์ผู้ดูแลโครงการ แต่ในแบบสะท้อนตนเองของผู้วิจัยและการสัมภาษณ์มีเยาวชนสะท้อนถึงความเห็นที่มีต่ออาจารย์ไว้ด้วย ส่วนในกลุ่มที่มีการบริหารในแนวราบและแนวผสมผสานจะมีความกล้าที่จะสะท้อนความเห็นแบบย้อนกลับไปยังผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ของพวกเขา

4.3 พื้นที่ แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

4.3.1 พื้นที่ทางกายภาพ

ขั้นเตรียมงาน และขั้นการแสดงเป็นสถานที่คล้ายคลึงกัน คือ ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่แบบเปิดหรือแบบปิด ล้วนส่งเสริมให้เกิดวิถีประชาธิปไตยในขั้นการแสดงได้ทั้งสิ้น กล่าวคือ กลุ่มละครในโรงเรียนและกลุ่มละครในชมรมศิลปะการแสดง ใช้พื้นที่ในการแสดงแบบปิด คือห้องละคร(Drama Room) และหอประชุม ทำให้มีสมาธิในการแสดงและเกิดการเรียนรู้วิถีประชาธิปไตยได้ง่ายขึ้น แต่ในขณะเดียวกัน กลุ่มละครอิสระ ที่ใช้พื้นที่ในการแสดงแบบเปิด คือ เล่นที่ชายหาด ที่ถนน แม้ว่าจะมีปัญหาเรื่องการควบคุมสิ่งแวดล้อมและเสียงรบกวนไม่ได้ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า จะไม่สามารถเกิดวิถีประชาธิปไตยได้ ในทางกลับกัน กลับทำให้เยาวชนมีสติตั้งมั่น พร้อมปรับตัวกับสิ่งเกิดขึ้นได้ด้วย

ขั้นประเมินผล แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ

1) แบบที่แสดงรอบเดียว กลุ่มละครในโรงเรียน พบว่าเมื่อแสดงเสร็จต้องรีบเก็บของออกจากห้องละครเนื่องจากจะมีนักเรียนชั้นอื่นๆมาใช้ห้องละครในการปิดโครงการต่อ จึงทำให้ขาดพื้นที่ทางกายภาพที่จะสามารถประเมินผลได้อย่างทันท่วงที แต่ข้อดีคือ เนื่องจากจัด

กิจกรรมในโรงเรียนและมีอาจารย์เป็นผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ จึงทำให้สามารถหาพื้นที่อื่นๆในการประเมินผลได้ในภายหลัง

2)แบบที่แสดงมากกว่า 1 รอบ เมื่อจบการแสดงในรอบนั้นๆก็จะประเมินผลในวันนั้นๆและดำเนินการปรับงานในรอบต่อมา แบ่งเป็น

(1)กลุ่มละครในชมรมศิลปะการแสดง มีพื้นที่ในการประเมินผลที่ชัดเจน คือ ห้องชมรมศิลปะการแสดง ที่สามารถใช้ได้อย่างอิสระ จึงทำให้เกิดการประเมินผลได้ง่าย

(2)กลุ่มละครอิสระ มีได้ทุนแห่งการเรียนรู้ ที่ศูนย์เรียนรู้วิถีธรรมชาติ เป็นที่จัดประชุม และบางครั้งเน้นความสดใหม่ของข้อมูลก็จะประเมินผลกันในรถขณะเดินทางกลับจากชุมชน

4.3.2 พื้นที่ทางความคิดที่นำไปสู่การมีพื้นที่ทางสังคม

ขั้นเตรียมงาน เป็นช่วงที่เยาวชนเปิดพื้นที่ทางสังคมกับกลุ่มละคร เนื่องจากเป็นช่วงที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันทางความคิดค่อนข้างมาก ทำให้เกิดการตีตราลักษณะนิสัยบางอย่างในช่วงต้นนี้ ถ้ากลุ่มตีความพฤติกรรมใหม่ของเยาวชนไปในทางที่ดี เยาวชนคนนั้นจะได้รับการยอมรับและเชื่อถือ ในทางตรงกันข้ามหากสมาชิกในกลุ่มตีความพฤติกรรมไปในทางลบ เยาวชนคนนั้นก็ถูกกันให้ออกนอกวง ไม่ได้ได้รับความสำคัญ ไม่ได้ได้รับความเชื่อถือและยอมรับ จนกระทั่งเยาวชนคนนั้นจะมีพฤติกรรมในรูปแบบใหม่เพื่อนำไปสู่การเปิดพื้นที่ใหม่ด้วย

ขั้นการแสดง เยาวชนทุกกลุ่มใช้ผลงานการแสดงของตนในการเปิดพื้นที่ทางความคิดให้กับผู้ชมและเปิดพื้นที่ทางสังคมให้กับตนเอง กล่าวคือ ในการที่ผู้ชมชมการแสดงอยู่นั้นสารที่เยาวชนต้องการถ่ายทอดจะเข้าไปในความคิดของผู้ชมโดยไม่รู้ตัว ส่งผ่านการแสดง เพลง ฉาก และเรื่องราว และเมื่อละครสื่อสารไปยังผู้ชมแล้วเยาวชนจะรู้สึกได้ว่าเสียงของตัวเองดังขึ้นและได้รับการฟังจากผู้ชมแล้ว ต่างกับตอนที่ซ้อมกันที่สื่อสารและดูกันเอง เมื่อมีผู้ชมทำให้การสื่อสารประเด็นต่างๆในละคร ไปยังเป้าหมายปลายทางได้ ทำให้เยาวชนรู้สึกภูมิใจในความสามารถของตนและกลุ่ม เกิดความรักในกลุ่ม และเห็นคุณค่าของตนเองที่มีต่อกลุ่ม ต่อผู้ชม และในบางกลุ่มยังเห็นคุณค่าของตนเองที่มีต่อชุมชนและสังคมได้ด้วย

ขั้นประเมินผล เขาชวนคนไหนที่สามารถปรับปรุงหรือพัฒนาตนเองจากการประเมินได้และสามารถนำไปใช้ได้ทันทีในการแสดงรอบต่อไป ก็จะได้รับคำชมจากกลุ่มว่าเป็นคนที่มีความสามารถมาก และเป็นคนที่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วย ทำให้เขาชวนคนนั้นได้นิยามจากกลุ่มว่า เก่งและดี เป็นต้น

4.4 เทคโนโลยี

ขั้นเตรียมงาน เทคโนโลยีที่เข้ามาเกี่ยวข้องมีในทุกกลุ่ม โดยใช้ติดต่อสื่อสารกับสมาชิกในกลุ่มละคร และกับบุคคลทั่วไป เพื่อประชาสัมพันธ์ละคร เพื่อประกาศขั้นตอนบางอย่างในการสร้างสรรค์ อาทิ การคัดเลือกนักแสดง เป็นต้น และเพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสารแลกเปลี่ยนกับผู้ชมในการเลือกพื้นที่ในการแสดงของกลุ่มละคร

ขั้นการแสดง เทคโนโลยีที่เข้ามาเกี่ยวข้อง จะเป็นเรื่องของเครื่อง อิเล็กทรอนิกส์ ที่ใช้ในการแสดง อาทิ ไฟ เครื่องเสียง แสงควบคุม วิทยุสื่อสาร โดยที่เทคโนโลยีไม่ได้เข้ามาเกี่ยวข้องในการสร้างเสริมวิถีประชาธิปไตยโดยตรง หากแต่เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เยาวชนทำตามบทบาทหน้าที่ในวิถีประชาธิปไตยของตนเองได้ดีและครบถ้วนมากขึ้นเท่านั้น หรือมีส่วนช่วยเปิดพื้นที่หรือปิดพื้นที่ทางสังคมของเยาวชนบางคน อาทิ กลุ่มละครในชมรม มีเยาวชนคนหนึ่งรับผิดชอบคุมเครื่องเสียง แต่เนื่องจากเปิดผิดคิวบ่อยครั้ง ผู้นำที่เป็นผู้กำกับการแสดงที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีเรื่องเสียงมากสุดในชมรม จึงคอยนั่งกำกับอยู่ข้างๆ ขณะที่เยาวชนคนนั้นกำลังทำหน้าที่ เพื่อคอยควบคุมให้คิวของเสียงดำเนินได้ตามที่วางไว้ สิ่งเหล่านี้ จัดเป็นการเปิดพื้นที่ให้ผู้นำยังคงรักษาการนำของพื้นที่ด้านเทคโนโลยีในกลุ่มอยู่ ขณะที่เยาวชนที่มีบทบาทโดยตรงก็ถูกปิดกั้นพื้นที่ในการเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านเสียงต่อไป

ขั้นประเมินผล เกิดขึ้นในเยาวชน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มละครในชมรมศิลปะการแสดง และกลุ่มละครอิสระ ที่ใช้เฟซบุ๊กในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้ชม ให้ผู้ชมเข้ามาแสดงความคิดเห็นที่มีต่อผลงานของตนเองได้ ทำให้เกิดความหลากหลายของข้อมูลและแสดงถึงการมีใจเปิดกว้างในการยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วย

4.5 การบริหารอำนาจ แบ่งเป็น

4.5.1 คนและงานสร้างสรรค์

ขั้นเตรียมงาน พบ 2 ลักษณะ ดังนี้

1) การบริหารในแนวดิ่ง คือ เน้นการสั่งการจากอาจารย์และผู้นำเป็นลำดับ อาทิ กลุ่มละครในโรงเรียน โดยที่สมาชิกในกลุ่มไม่ได้รับความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการแสดง ความคิดเห็นและการตัดสินใจมากนัก

2) การบริหารในแนวราบ คือ เน้นการสั่งการจากผู้นำที่เน้นการมีส่วนร่วมของเพื่อนสมาชิกกลุ่มละคร อาทิ กลุ่มละครในชมรมศิลปะการแสดง และกลุ่มละครอิสระ

ขั้นการแสดง พบ 2 ลักษณะ ดังนี้

1) การบริหารในแนวดิ่ง คือ เน้นการสั่งการจากผู้นำ คือ ผู้กำกับการแสดง ในกลุ่มละครในโรงเรียน และ กลุ่มละครในชมรมศิลปะการแสดง เนื่องจากทั้งสองกลุ่มมีสมาชิกจำนวนมาก หากเกิดการสื่อสารแบบหลายทางอาจทำให้การแสดงไปกันคนละทิศคนละทาง จึงต้องมีผู้นำเป็นคนบังคับหางเสือของเรือให้ไปในทิศทางเดียวกัน ทำงานไปด้วยกัน โดยที่เยาวชนที่เหลือก็ยกความยินยอมให้ผู้นำใช้อำนาจนี้เพื่อให้เกิดความเรียบร้อยในการทำงาน

2) การบริหารในแนวราบ คือ เน้นการทำงานไปพร้อมๆกัน ทุกคนเป็นนายของตัวเอง คือ ไม่มีใครออกคำสั่งหรือควบคุมใครในขั้นการแสดงของกลุ่มละครอิสระ เนื่องจากทุกคนเห็นในความเท่าเทียมกันของหน้าที่แต่ละหน้าที่ ประกอบกับกลุ่มละครอิสระมีสมาชิกเพียง 3 คน และทุกคนก็ร่วมแสดงทั้งหมด จึงไม่มีใครสามารถสั่งใครในขณะที่ร่วมแสดงด้วยกันได้

ขั้นประเมินผล พบการบริหารคนและงานใน 2 ลักษณะ ดังนี้

1) การบริหารอำนาจแบบแนวดิ่ง พบได้ในงานของทุกกลุ่ม ที่ผู้จัดจะเป็นผู้กำหนดให้เกิดการประเมินผลในรูปของการสะท้อนตนเองผ่านกระดาษ อย่างอาจารย์โรงเรียน และ เจ้าหน้าที่กองกิจการนิสิต และการสรุปองค์ความรู้ผ่านการนำเสนอในงานสรุปองค์ความรู้ละครเพื่อ

การเปลี่ยนแปลงของมะขามป้อม เป็นต้น และพบในรูปแบบการประเมินตนเองและเพื่อนร่วมงาน หลังเสร็จสิ้นโดยอาจารย์วิจารณ์ในโรงเรียน และผู้กำกับการแสดงวิจารณ์ในชมรมศิลปะการแสดง

2) การบริหารอำนาจแบบแนวราบ พบได้ในกลุ่มละครอิสระ ที่เยาวชนมีใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการประเมินตนเองและเพื่อนร่วมงานหลังเสร็จสิ้นการแสดงในแต่ละรอบ โดยทุกคนมีอำนาจเท่ากัน สามารถพูดแสดงความคิดเห็นได้อย่างเท่าเทียมกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทุกคนต้องร่วมแสดงทั้งหมด ทำให้ไม่มีใครมีเวลาเห็นใครได้นานกว่ากัน ทุกคนจึงมีสิทธิ์ในการแสดงความคิดเห็นได้พอกัน ต่างกับกลุ่มชมรมศิลปะการแสดงที่ผู้กำกับการแสดงจะเห็นภาพรวมได้ชัดเจนกว่า จึงเป็นหน้าที่ของผู้กำกับแสดงที่จะเป็นผู้ประเมินเป็นหลัก เป็นต้น

4.5.2 พื้นที่และเวลา

ชั้นเตรียมงานและชั้นการแสดงมีลักษณะคล้ายกัน แบ่งได้ดังนี้

1) การบริหารภายใต้เงื่อนไขของผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ อาทิ กลุ่มละครในโรงเรียนและกลุ่มละครในชมรมศิลปะการแสดง ใช้พื้นที่และเวลาภายใต้ข้อกำหนดของมหาวิทยาลัยและโรงเรียน โดยมีเยาวชนมีส่วนกำหนดเวลาในการแสดงของตนเองบางส่วน กล่าวคือ เยาวชนเป็นคนแจ้งทางโรงเรียนและมหาวิทยาลัยว่าจะแสดงเป็นเวลาทำไร นานแค่ไหน แต่โรงเรียนและมหาวิทยาลัยเป็นผู้กำหนดวัน เวลาเริ่มแสดง และสถานที่ให้

2) การบริหารภายใต้เงื่อนไขของผู้ชมเป็นหลัก อาทิ กลุ่มละครอิสระ ที่กำหนดวันและเวลาในการแสดงไปให้ชุมชนเลือก และชุมชนตอบกลับว่าเห็นพ้องอย่างไรและจะให้จัดแสดงที่ไหน เป็นต้น

ชั้นประเมินผล แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ

1) กำหนดโดยตนเอง เกิดขึ้นกับ 2 กลุ่มคือ กลุ่มชมรมศิลปะการแสดง และกลุ่มละครอิสระ

2) กำหนดโดยผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ เกิดขึ้นกับ ทั้ง 3 กลุ่ม

ดังนั้น การบริหารอำนาจในชั้นประเมินผล ผู้จัดกระบวนการจะเข้ามามีส่วนร่วมค่อนข้างมาก เพื่อมุ่งหวังให้เยาวชนได้เกิดการทบทวนความรู้และสกัดองค์ความรู้ออกมาให้ได้ ภายหลังจากลงมือสร้างสรรค์ละครร่วมกันแล้ว